

LIETUVOS MOKINIŲ NEFORMALIOJO ŠVIETIMO CENTRAS

2019-2020 M. M.

MOKINIŲ PROFESINIO ORIENTAVIMO (UGDYMO KARJERAI)

STEBĖSENOS ATASKAITA

Vilnius, 2021

TURINYS

Įvadas	3
1. Sąvokos ir sutrumpinimai	4
2. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos organizavimas ir vykdymas	6
2.1. Stebėsenos teisinė bazė, tikslas, uždaviniai, objektas	6
2.2. Stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai	7
3. Pagrindiniai stebėsenos rezultatai ir jų analizė	9
3.1. Ugdymo karjerai konteksto rodikliai	9
3.2. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas	12
3.3. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija	18
3.4. Kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų	27
3.5. Mokinių karjeros kompetencijos – profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) rezultatas	39
3.6. Mokinių perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą	43
4. Išvados ir rekomendacijos	49
4.1. Išvados ir rekomendacijos stebėsenos modelio tobulinimui	49
4.2. Išvados ir rekomendacijos profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) kokybės tobulinimui	52
Naudota literatūra ir šaltiniai	55
Priedai	56
1 priedas. Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių sąrašas	
2 priedas. Šalies profesinio orientavimo stebėsenos rodiklių lentelė (pagal institucijos grupę)	
3 priedas. Šalies profesinio orientavimo stebėsenos rodiklių lentelė (pagal savivaldybes)	

Ivadas

Kartą metuose Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras (toliau – Centras) renka duomenis apie einamųjų mokslo metų profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų mokiniams situaciją (internetinės apklausos būdu) ir praėjusių mokslo metų mokinių profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas, šių paslaugų gavėjus ir teikėjus (ugdymo karjerai stebėsenos informacinės sistemos (UKSIS) pagalba).

Centras, siekdamas surinkti informaciją, svarbią mokinių profesinio orientavimo kokybei gerinti, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-1090/A1-314 „Dėl Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir projekte „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme“ sukurtu mokinių ugdymo karjerai stebėsenos modeliu, 2019-2020 m. tęsė mokinių profesinio orientavimo stebėseną. Dėl profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių tvirtinimo, informacinės sistemos tobulinimo, duomenų teikėjų registravimo buvo bendradarbiaujama su Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo informacinių sistemų skyriaus darbuotojais. Savivaldybių administracijų atstovams, bendrojo ugdymo mokykloms ir profesinio mokymo įstaigoms buvo teikiama informacija, susijusi su stebėsenos organizavimu ir duomenų teikimu.

Šioje ataskaitoje pateikiama informacija apie 2019-2020 mokslo metais buvusią ugdymo karjerai aplinką, profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymą, karjeros specialistų kvalifikaciją ir kompetenciją, mokinių karjeros kompetencijas ir sąlygas jas ugdyti(s), taip pat pateikiamos rekomendacijos ir siūlymai, kaip būtų galima pagerinti šalies ugdymo karjerai būklę ir patobulinti stebėsenos kokybę. Ataskaita skirta profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) politiką formuojančiai Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, profesinio orientavimo įgyvendinimą koordinuojančioms savivaldybių administracijoms, mokinių profesinį orientavimą (ugdymą karjerai) organizuojančioms ir vykdančioms bendrojo ugdymo mokykloms, profesinio mokymo įstaigoms ir visiems suinteresuotiesiems.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Ugdymo karjerai skyriui (el. paštu: uks@lmnsc.lt).

1. Sąvokos ir sutrumpinimai

1 lentelėje pateikiamos pagrindinės Ugdymo karjerai stebėsenos informacinėje sistemoje (UKSIS) ir šioje ataskaitoje vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai.

1 lentelė. Sąvokos ir sutrumpinimai

Sąvokos ir sutrumpinimai	Paiškinimai
Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai	Mokiniai, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį (5–8 klasės); mokiniai, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį (9–10 klasės (arba gimnazijos I-II klasės)); mokiniai, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą (11–12 klasės (arba gimnazijos III-IV klasės)).
Eurostatas	ES statistikos tarnyba. Nuoroda internete: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/
Karjeros kompetencijos	Žinios, gebėjimai ir nuostatos apie save, mokymosi, saviraiškos ir darbo galimybes, karjeros sprendimų priėmimą, karjeros planavimą, derinimą su kitomis gyvenimo sritimis ir realizavimą (2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 “Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo”).
Karjeros specialistai	Karjeros specialistas – asmuo, teikiantis profesinio informavimo ir konsultavimo, ugdymo karjerai paslaugas. ¹ Karjeros specialistai teikia ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo ir kitose švietimo įstaigose, aukštosiose mokyklose, profesinio orientavimo centruose ir kitose institucijose, palaiko ryšius su darbdaviais, konsultuoja profesinio mokymo įstaigų mokinius ir aukštųjų mokyklų studentus dėl darbo galimybių pagal įgyjamą kvalifikaciją, dalyvauja vykdant baigusių profesinio mokymo ir studijų programas asmenų karjeros stebėseną. ²
Profesinio mokymo įstaigų mokiniai	Mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2016 m. balandžio 7 d. Nr. XII-2290, (TAR, 2016-04-18, Nr. 9857).

²Ten pat

	išsilavinimą; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą.
Profesinis orientavimas	“...vykdomas teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas”. Jo tikslas – “padėti asmenims sąmoningai rinktis jiems tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų, aktyviai kurti savo karjerą” (Remiantis 2012 m. Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašu). <i>Stebėsenoje sąvoka „ugdymas karjerai“ buvo naudojama kaip sąvokos „profesinis orientavimas“ sinonimas.</i>
Profesinio orientavimo darbo patirtis	Metų suma, kai buvo atliekamos tiesiogiai su profesiniu orientavimu susijusios funkcijos, įrašytos pareiginiuose nuostatuose arba priskirtos įstaigos vadovo įsakymu.
Profesinio orientavimo lėšos	Profesiniam orientavimui panaudotų „klasės krepšelio“ lėšų, skirtų mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui (remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. Nr. 679), suma.
Profesinio orientavimo stebėseną (ugdymo karjerai stebėseną)	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir jos įgaliotų institucijų, savivaldybių administracijų ir jų įgaliotų institucijų, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų vykdoma nuolatinė bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių (išskyrus besimokančiuosius pagal pradinio ugdymo programą ir pagal profesinio mokymo programą besimokančius mokinius, kurie studami turėjo aukštesnį už vidurinį išsilavinimą) profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) sistemos būklės ir kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas, remiantis turimais duomenimis ir rodikliais.
Rodiklis	Kiekybinis arba kokybinis požymis, iš kurio sužinoma planavimui, valdymui ir kontrolei reikiama informacija, galinti padidinti valdymo veiksmingumą. <i>Pvz., „Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu (ugdymu karjerai), dalis (procentais)“.</i>
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema.
UKSIS	Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema.

2. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos organizavimas ir vykdymas

2.1. Stebėsenos teisinė bazė, tikslas, uždaviniai, objektas

Nuo 2012 m. „profesinio orientavimo stebėseną yra vientisa ir integrali valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos dalis“ (6). Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema (UKSIS) skirta įgyvendinti Ugdymo karjerai stebėsenos modelį, formuoti stebėsenos rodiklius, rinkti informaciją rodikliams, stebėti surinktus duomenis ir rodiklių reikšmes ir kt. Stebėsenos duomenys UKSIS sistemai buvo renkami aštuntus metus.

Ugdymo karjerai stebėsenos tikslas, uždaviniai ir objektas apibrėžti 2012 m. sukurtame Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio apraše (11). **Ugdymo karjerai stebėsenos tikslas** – „renkant ir analizuojant duomenis apie ugdymo karjerai paslaugų organizavimą ir teikimą (...) optimaliai paskirstyti žmogiškuosius, finansinius ir materialinius išteklius, analizuoti ir vertinti ugdymo karjerai sistemos būklę ir pokyčius, prognozuoti ugdymo karjerai sistemos kaitą“.

Ugdymo karjerai stebėsenos uždaviniai: „tirti ugdymo karjerai valdymo subjektų informacijos apie ugdymo karjerai sistemą poreikius; rinkti, kaupti ir apdoroti duomenis apie ugdymo karjerai sistemos būklę; analizuoti ir vertinti ugdymo karjerai būklę bei kaitą ir jai darančius įtaką veiksnius, atsižvelgiant į ugdymui karjerai keliamą tikslą ir uždavinius; prognozuoti ugdymo karjerai sistemos kaitą; teikti ir skelbti ugdymo karjerai stebėsenos duomenis ir/ arba analitinę informaciją“.

Ugdymo karjerai stebėsenos objektas – „ugdymo karjerai būklė ir jos kaita, vertinama šiais aspektais: indėlis į ugdymą karjerai, ugdymo karjerai procesai, ugdymo karjerai rezultatai, poveikis ir pasekmės, ugdymo karjerai kontekstas, ugdymo karjerai sistemai keliami tikslai ir uždaviniai, ugdymo karjerai paslaugų gavėjų (mokinių) ir ugdymo karjerai paslaugų teikėjų poreikiai bei kitų suinteresuotų šalių lūkesčiai“.

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių aprašai patvirtinti 2015 m. Lietuvos mokinių neformaliojo centro direktoriaus įsakymu (13).

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rezultatai naudojami galimų problemų prognozavimui, indėlio ir proceso tikrinimui, konteksto ir rezultatų stebėjimui, profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų teikimo prioritetinių krypčių nustatymui, profesinio orientavimo tobulinimui, rekomendacijų ir siūlymų rengimui.

2.2. Stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai

2019-2020 m. buvo renkami kiekybiniai duomenys 14-ai profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių. Rodiklių skaičiavimui buvo naudojami ŠVIS ir Statistikos departamento duomenys, informacija apie mokinių skaičių paimta iš Mokinių registro, didelė dalis duomenų (10-čiai rodiklių) buvo gauta iš bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų. Didžiausia dalis šių duomenų teikėjų – mokyklų karjeros specialistai ir mokyklų administracijų atstovai. Buvo siekiama surinkti mokinių ugdymo karjerai stebėsenos duomenų iš šalies švietimo įstaigų. **Duomenis apie praėjusiais mokslo metais organizuotą ir vykdytą mokinių profesinį orientavimą rinko ir pateikė 570 švietimo įstaigų (26 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 542 bendrojo ugdymo mokykla ir jų skyriai, 2 pradinio ugdymo mokyklos, užsiregistravusios duomenų teikėjais) (2 lentelė).** Dar 9 mokyklos (8 gimnazijos ir 1 pagrindinė mokykla) netikslius duomenis pateikė po teikimo termino, todėl į tekstinę ataskaitą šie duomenys neįtraukti.

Dažniausios ugdymo karjerai duomenų nepateikimo priežastys: mokyklose didelė kaita karjeros specialistų, teikiančių UKSIS duomenis, mokyklos laiku neužregistruoja naujai paskirtų UKSIS duomenų teikėjų; įstaigų reorganizacija (bendrojo ugdymo mokyklų susijungimas, daliai mokyklų tampant skyriais, vidurinių mokyklų pertvarka į gimnazijas ir progimnazijas, profesinių mokyklų sujungimas); kitos priežastys – UKSIS teikėjų nuomonė, kad praėjus nuo projekto pradžios (2012 m.) penkeriems metams jau nebereikia vykdyti stebėsenos, atsisakymas teikti ugdymo karjerai duomenis, nes šie darbai nefinansuojami; UKSIS duomenų teikimo sistemos trikdžiai.

2 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai

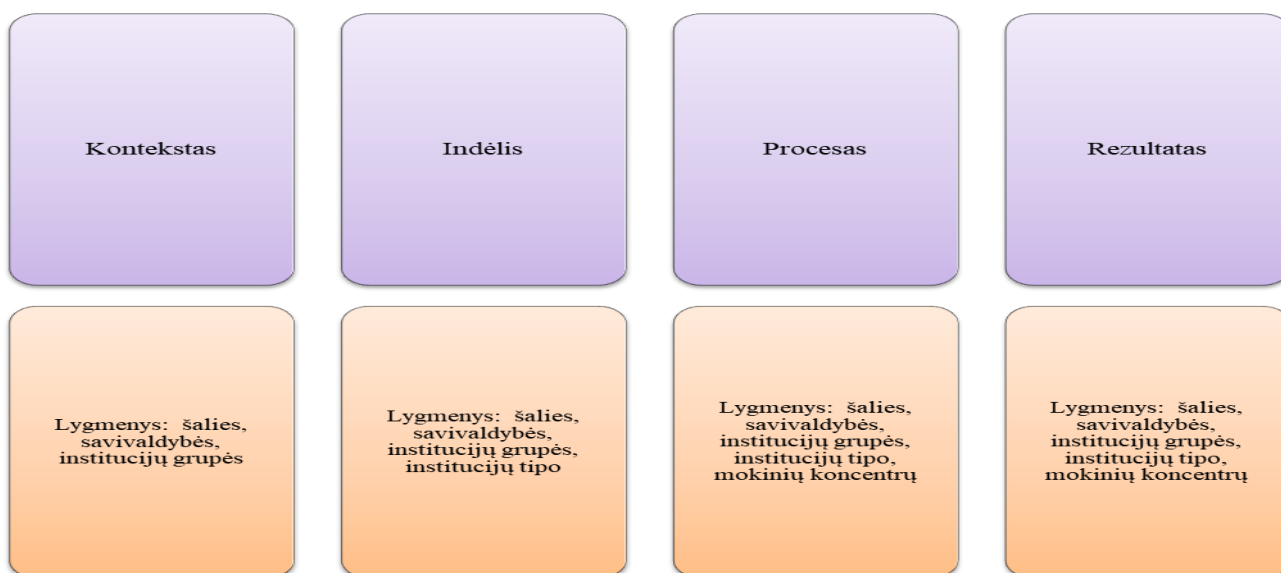
Aspektai	Komentarai
Rodiklių grupės	<i>Konteksto, indėlio, proceso ir rezultato</i> rodikliai
Rodiklių skaičius	14 (po 2-6 rodiklius kiekvienai rodiklių grupei)
Duomenų skaičius, laikotarpis	19 (be skaidymo pagal mokinių grupes), 2019-2020 mokslo metai
Duomenų šaltiniai	Bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų atstovų į UKSIS suvesti duomenys, Švietimo valdymo informacinės

	sistemos (ŠVIS) duomenys, Eurostat duomenys
Duomenis teikiančios mokyklos	Renkant duomenis, įtrauktos visos profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai (išskyrus darbo rinkos mokymo centrus, įstaigas, kuriose mokomasi tik pagal profesinio mokymo programas, skirtas suaugusiesiems, siekiantiems įgyti arba tobulinti turimą profesinę kvalifikaciją, profesinio mokymo įstaigų skyrius pataisos namuose, profesinio mokymo įstaigų skyrius, jeigu jų mokiniai atskirai neregistruojami Mokinių registre, nevalstybines įstaigas, nebent savanoriškai registruojasi UKSIS duomenų teikėjomis). Renkant duomenis, įtrauktos visos bendrojo ugdymo mokyklos (išskyrus pradinės, ligoninės, sanatorijos, tardymo izoliatoriaus ir (ar) pataisos įstaigos mokyklas, vaikų socializacijos centrus, specialiąsias mokyklas, specialiojo ugdymo centrus, specialiąsias mokyklas-daugiafunkčius centrus, mokyklas-daugiafunkčius centrus, kuriose mokosi nedidelis skaičius 5-12 kl. mokinių, nebent savanoriškai registruojasi UKSIS duomenų teikėjomis).
Bendras UKSIS mokyklų skaičius	Apie 800
Duomenis pateikusių mokyklų skaičius	570*
Mokyklų pavaldumas	Valstybinės, savivaldybių, nevalstybinės
Mokyklų tipai	Pagrindinės, gimnazijos, progimnazijos, profesinio mokymo įstaigos

**Dar 9 mokyklos (8 gimnazijos ir 1 pagrindinė mokykla) netikslūs duomenis pateikė po termino, todėl į tekstinę ataskaitą šie duomenys neįtraukti*

3. Pagrindiniai stebėsenos rezultatai ir jų analizė

Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenoje rodikliai klasifikuojami ir analizuojami pagal Konteksto – Indėlio – Proceso – Rezultato (angl. CIPO – Context – Input – Process – Output) modelio dalis ir švietimo sritis (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas). Šioje ataskaitoje stebėsenos duomenys ir rodikliai vertinami lyginant mokslo metų, pradedant 2012-2013 ir baigiant 2019-2020, rodiklių reikšmes, pasitelkiant šiuos analizės lygmenis: šalies, savivaldybės, institucijų grupės, institucijų tipo, mokinių koncentrų (1 pav.).

1 pav.

Rodiklių grupavimo ir analizės schema

3.1. Ugdymo karjerai konteksto rodikliai

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodikliai, kurie yra taktiniai švietimo ir mokslo stebėsenos rodikliai, grupuojami kaip ir Valstybės (strateginiai) švietimo ir mokslo stebėsenos rodikliai: į *konteksto, indėlio, proceso ir rezultato* rodiklius. Konteksto rodikliai apima du rodiklius – „Vidurinio ugdymo aprėptis (procentais)“ ir „Niekur nedirbančių ir nesimokančių 15 – 24 m. amžiaus asmenų dalis (procentais)“.

17 – 20 m. jaunimo dalyvavimo viduriniame ugdyme mastas. Vidurinio ugdymo programas mokiniai dažniausiai pradeda būdami 16–17 m. ir baigia per dvejus–ketverius metus. Bendrasis vidurinis ugdymas aprėpia mokyklų programas, kurias sėkmingai pabaigus paprastai suteikiama teisė pradėti universiteto lygio programas. Profesiniu viduriniu ugdymu daugiausia siekiama parengti studentus profesiniam gyvenimui ir tolesnėms profesinėms ar techninėms studijoms. Remiantis UKSIS duomenimis, Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklose pagal vidurinio ugdymo programą (t.y. 11 – 12 klasėse) paskutinius kelerius metus mokėsi apie 33 proc. jaunimo, 2019-2020 m.m. yra 34,25 proc.

Apie 11 proc. šio amžiaus jaunimo mokėsi pagal ISCED 3A lygio profesinio mokymo programas, vykdomas kartu su vidurinio ugdymo programa ir skirtas profesinei 4 EKS lygio kvalifikacijai bei viduriniam išsilavinimui įgyti, 2019-2020 m.m. tokių besimokančiųjų buvo 10,37 proc. (3 lentelė).

3 lentelė. Vidurinio ugdymo aprėptis, 2012/2013 – 2019/2020 m.m.

Institucijų grupė	Mokslo metai	Vidurinio ugdymo aprėptis	Institucijų grupė	Mokslo metai	Vidurinio ugdymo aprėptis
Bendrojo ugdymo mokykla	2011-2012	32,12%	Profesinio mokymo įstaiga	2011-2012	12,98%
	2012-2013	31,55%		2012-2013	12,11%
	2013-2014	32,42%		2013-2014	11,59%
	2014-2015	32,94%		2014-2015	11,83%
	2015-2016	33,16%		2015-2016	12,09%
	2016-2017	34,01%		2016-2017	11,96%
	2017-2018	34,02%		2017-2018	11,56%
	2018-2019	33,85%		2018-2019	11,13%
	2019-2020	34,25%		2019-2020	10,37%

Remiantis UKSIS sistemos duomenimis, per paskutinius aštuonerius metus bendras mokinių, siekiančių vidurinio išsilavinimo tiek bendrojo ugdymo mokyklose, tiek profesinio mokymo įstaigose, nuosekliai mažėjo. Vidurinis išsilavinimas laikomas labiausiai problemišku visų šalių švietimo sistemose. Jam tenka sunkiausio amžiaus tarpsnio mokiniai ir problemos, susijusios su mokyklos baigimo laikotarpiu. Daugelyje šalių ši problema išlieka kaip reikalaujanti optimalių sprendimų įtvirtinant geresnius ryšius tarp pagrindinio ir tolesnio mokymosi laikantis nuostatos, jog tai visiems skirtas švietimas.

Niekur nedirbančių ir nesimokančių 15 – 24 m. amžiaus asmenų dalis. Tai yra Eurostato rodiklis, matuojantis nedirbančio, nesimokančio ir nedalyvaujančio mokymuose 15-24 m. amžiaus jaunimo (angl. NEET) dalį. Eurostato duomenimis, niekur nedirbančių ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis Lietuvoje 2019 m. sudarė 8,6 proc. , 2018 m. - 8 proc. 2020 m. Lietuvos rodiklis pakilo iki 10,8 proc. (Šaltinis:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipslm90/default/table?lang=en>). Manytina, kad dėl karantino vieni labiausiai nukentėjusių yra jauni žmonės, nes didelė jaunimo dalis dirbo uždarytuose (viešbučių, restoranų) sektoriuose. Užimtumo tarnybos duomenimis, 2021 m. pasitikome su 16,8 bendru nedarbo procentu, o 16-24 m. jaunimo tarpe – 17,1 proc. (Šaltinis: <https://uzt.lt/darbo-rinka2/statistiniai-rodikliai-2-2>)

Perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką apibrėžiamas kaip fenomenas, būdingas jaunimo grupei; perėjimas iš švietimo institucijos į darbo rinkos pasaulį, apimant ir perėjimą iš vienos švietimo sistemos lygmens į kitą; kaip procesas, vedantis iš švietimo sistemos į santykinai stabilią poziciją užimtumo sistemoje (Marchetti et al, 2001). Tarptautinė darbo organizacija perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką (angl. school-to-work transition) apibrėžia „kaip periodą nuo mokymosi užbaigimo (arba iš švietimo sistemos pasitraukiama neperėjus atitinkamos išsilavinimo pakopos, neįgijus kvalifikacijos) iki pirmojo pastovaus (angl. regular) ir tenkinančio (angl. satisfactory) darbo gavimo“. Perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką yra sąlygojamas daugelio tarpusavyje sąveikaujančių subjektyvių ir struktūrinių veiksnių, t. y. specifinio šalies sociokultūrinio konteksto, demografinių veiksnių, darbo rinkos, švietimo sistemos organizavimo ir struktūros, valstybės vaidmens formuojant darbo jėgos pasiūlą ir paklausą (2). Nors kai kurie ekspertai mano, kad tiek vidurinio ugdymo aprėptis, tiek niekur nedirbančių ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis galėtų būti profesinio orientavimo rezultato rodikliai, tiksliau manyti, kad šių rodiklių reikšmių pokyčiai tik iš dalies susiję su mokinių ugdymu karjerai. Šių rodiklių dydis labiau priklauso nuo bendros šalies socialinės ekonominės situacijos ir valstybės institucijų bendradarbiavimo sprendžiant pasitraukimo iš švietimo sistemos ir jaunimo nedarbo problemas.

Ugdymo karjerai stebėsenai ypač aktualūs indėlio ir proceso rodikliai, nes ugdymo karjerai veiklų rezultatus sudėtinga kiekybiškai įvertinti. Indėlio, proceso ir rezultato rodiklių analizė pateikiama kituose šios ataskaitos skyriuose.

3.2. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas

2019-2020 m.m. profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas mokiniams organizavo 570 švietimo įstaigos (26 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 544 bendrojo ugdymo mokyklos). Tiek mokyklų rinko ir UKSIS sistemoje pateikė duomenis apie vykdytą mokinių profesinį orientavimą (ugdymą karjerai).

9 bendrojo ugdymo mokyklos duomenis pateikė po termino, jų rezultatai neatsispindi tekstinėje ataskaitoje, bet įtraukti į Priedų lenteles. 27 bendrojo lavinimo ir 5 profesinės mokyklos nepateikė duomenų dėl techninių priežasčių (negalėjo prisijungti prie sistemos pačioje duomenų teikimo termino pabaigoje, nebuvo laiku sutvarkę naujų teikėjų registracijos, tvirtintojai nepatvirtino duomenų įvedėjo pateiktos ataskaitos – pastarųjų tarp nepateikusiųjų daugiausia). Dar viena problema, kodėl nepateikiami duomenys - susijungus dviems ar daugiau mokymo įstaigų 2019 ar 2020 metais, jei vienas iš jų prieš susijungiant buvo UKSIS sistemos vartotojas, o kitas – ne vartotojas, naujai susikūrusioms įstaigoms sistema negeneruoja UKSIS ataskaitos formos.

12 mokyklų pateikė informaciją, kad iš viso nevykdo ugdymo karjerai veiklų arba šios veiklos integruotos į dalykų mokymą. Mokyklos teigė nevykdančios ugdymo karjerai veiklų, nes pasibaigus projektui, tam tikslui negauna finansavimo, mokykloje nėra karjeros specialisto.

Lyginant pagal savivaldybes, yra skirtingas UKSIS duomenų teikėjų aktyvumas. Anykščių r., Kazlų Rūdos savivaldybių duomenis pateikė laiku visos bendrojo ugdymo mokyklos. Kaip ir kelerius ankstesnius metus, nėra duomenų iš Birštono savivaldybės (Birštono savivaldybėje yra vienas UKSIS duomenų teikėjas – Birštono gimnazija), taip pat duomenų nepateikė Neringos sav. (vienas teikėjas – Neringos gimnazija) ir Rietavo sav. mokyklos.

Kaip sklandžiai ir laiku eisis surinkti UKSIS duomenis iš bendrojo ugdymo mokyklų savivaldybėse, priklauso ir nuo profesinio orientavimo koordinatoriaus savivaldybėje aktyvumo, bendradarbiavimo. Yra savivaldybių su stipriais koordinadoriais, kurie domisi savo kuruojama sritimi bei aktyviai bendradarbiauja, tačiau yra ir tokių savivaldybių, kurių mokyklos nežino, kas yra jų profesinio orientavimo koordinadorius savivaldybėje.

570 švietimo įstaigose praėjusiais mokslo metais buvo 72,15 karjeros specialistų etatai (2018-2019 m.m. 678 švietimo įstaigose buvo 89,47 etatai; 2017-2018 mokslo metais 586 švietimo įstaigoms teko apie 79,015 karjeros specialistų etatus). Šiuos etatus praėjusiais mokslo metais dalijosi 561 karjeros specialistas, t.y. vienam karjeros specialistui tenka vidutiniškai po 0,13 etato (2018-2019 m. 0,14 etato; 2017-2018 m.m. buvo 0,13 etato; 2016-2017 m.m. 0,1 etato).

Tik 65-ių iš 570 mokymo įstaigų karjeros specialistai dirbo puse ir daugiau etato. 425 mokymo įstaigose iš pateiktųjų duomenis 570 - ies (arba 75 proc.) nebuvo taikomas etatinis apmokėjimas. 2018-2019 mokslo metais tokių mokyklų buvo 76 proc., 2017-2018 m.m. 78 proc. 2016-2017 m.m. – 81 proc., kuriose karjeros specialistams nebuvo taikomas etatinis darbo apmokėjimas.

Išanalizavus paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą **pagal institucijos tipą**, galime matyti, kad didžiausias karjeros specialistų, etatų ir mokinių skaičius – gimnazijose, mažiausias – profesinio mokymo įstaigose. **Vienam karjeros specialisto etatui** tenkantis mokinių skaičius 2019-2020 mokslo metais **nepalankiausias profesinio mokymo įstaigose**, kuris, lyginant su ankstesniais mokslo metais, ypač pablogėjo smarkiai sumažėjus specialistų etatų skaičiui (1 etatui tektų 60 915 mokinių), geresnėje situacijoje bendrojo ugdymo mokyklos, bet ir jose mokinių skaičius specialistų etatui vis didėja (vienam etatui tenka vidutiniškai 2400 – 3000 mokinių).

Ažvelgiant į karjeros specialistų etatų skaičiaus rodiklį nuo ugdymo karjerai stebėsenos pradžios 2012-2013 m. m., palankiausias mokinių ir karjeros specialistų etatų skaičiaus santykis buvo profesinio mokymo įstaigose (622 mokinių vienam karjeros specialisto etatui). 2013-2014 m.m. mažiausiai mokinių vienam karjeros specialisto etatui teko pagrindinėse mokyklose (apie 1100), 2014-2015 m.m. – vidurinėse mokyklose (apie 1300), 2015-2016 m.m. – pagrindinėse mokyklose (apie 1997), 2016-2017 m.m. vidurinėse mokyklose (1772). Nepalankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis 2018-2019 ir 2017-2018 mokslo metais irgi buvo profesinio mokymo įstaigose (virš 5000 mokinių vienam karjeros specialisto etatui), 2016-2017 mokslo metais pagrindinėse mokyklose (apie 6800 mokinių etatui), 2015-2016 m.m. nepalankiausioje vietoje buvo atsidūrusios progimnazijos (apie 7530) ir profesinio mokymo įstaigos (apie 6550 mokinių vienam karjeros specialistui).

Galima pasvarstyti, kodėl taip drastiškai sumažėjo karjeros specialistų etatų skaičius būtent 2019-2020 mokslo metais. Manytina, tam įtakos turėjo sparti profesinių mokyklų pertvarka 2018-2020 metais, sujungiant kelias mokyklas, dėl ko prarandamas darbas. Turint galvoje, kad ugdymo karjerai finansavimas pasibaigus projektui ir taip yra sumenkęs, šios srities specialistų išsaugojimui mokymo įstaigoje skiriamas mažesnis dėmesys arba jo neskiriama visai. Kita galima priežastis – perėjimas prie modulinį profesinio mokymo programų, pagal kurių reikalavimus, ugdymo karjerai klausimų aptarimas paliekamas dalyko mokytojui.

Daugiausia karjeros specialistŲ moterų praėjusiais mokslo metais dirbo pagrindinėse mokyklose (99 proc.) (4 lentelė).

4 lentelė. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal institucijos tipą ir metus

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	269	2019-2020	93,46%	124.548	306	41,777	2981,26
Pagrindinė mokykla	163	2019-2020	99,20%	28.189	125	10,376	2716,75
Pradinė mokykla	2	2019-2020			0	0	
Profesinio mokymo įstaiga	26	2019-2020	92,50%	27.168	40	0,446	60914,80
Progimnazija	110	2019-2020	94,44%	47.432	90	19,5535	2425,75
Suvestinė	570		94,83%	225.791	561	72,1525	3129,36

Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal institucijos tipą ir metus, kaita 2012/2013 – 2019/2020 m.m.

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	236	2012-2013	97,47%	122.396	396	155,05	789,40
	198	2013-2014	99,10%	121.282	335	97,71	1241,24
	235	2014-2015	94,74%	124.215	323	32,935	3771,52
	294	2015-2016	97,69%	136.210	389	30,235	4505,04
	219	2016-2017	95,55%	131.667	247	29,42	4475,42
	251	2017-2018	92,58%	127.528	310	34,953	3648,56
	296	2018-2019	94,83%	124.142	329	41,3855	2999,65
	269	2019-2020	93,46%	124.548	306	41,777	2981,26
Pagrindinė mokykla	281	2012-2013	92,91%	56.875	296	61,7	921,80
	245	2013-2014	92,18%	53.081	243	51,67	1027,31
	291	2014-2015	96,85%	49.138	254	17,2125	2854,79
	299	2015-2016	96,43%	48.988	280	24,53	1997,06
	192	2016-2017	97,32%	42.648	149	6,28	6791,08
	212	2017-2018	97,92%	37.471	144	15,067	2486,96
	229	2018-2019	98,11%	32.180	159	19,14	1681,30
	163	2019-2020	99,20%	28.189	125	10,376	2716,75
Profesinio mokymo įstaiga	81	2012-2013	90,55%	40.046	127	64,86	617,42
	46	2013-2014	87,01%	39.620	77	30,15	1314,10
	46	2014-2015	90,00%	38.536	60	5,5	7006,55

	45	2015-2016	82,69%	37.483	52	5,7	6575,96
	35	2016-2017	89,09%	36.818	55	8,5	4331,53
	27	2017-2018	92,11%	33.121	38	5	6624,20
	32	2018-2019	90,00%	30.186	50	6,31	4783,84
	26	2019-2020	92,50%	27.168	40	0,446	60914,80
Progimnazija	59	2012-2013	94,74%	24.514	76	21,55	1137,54
	70	2013-2014	98,72%	28.859	78	22,3725	1289,93
	71	2014-2015	94,87%	29.848	78	4,4625	6688,63
	82	2015-2016	95,00%	35.259	80	4,6825	7529,95
	76	2016-2017	93,33%	37.569	60	8,075	4652,51
	94	2017-2018	96,43%	40.861	84	23,995	1702,90
	119	2018-2019	95,70%	44.515	93	22,9075	1943,25
	110	2019-2020	94,44%	47.432	90	19,5535	2425,75
Vidurinė mokykla	183	2012-2013	94,80%	53.089	269	72,86	728,64
	135	2013-2014	95,41%	41.746	196	37,6	1110,27
	97	2014-2015	98,31%	29.850	118	23,705	1259,23
	8	2015-2016	81,82%	1.924	11	0	
	6	2016-2017	75,00%	1.772	4	1	1772,00

Žvelgiant į Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą per aštuonerius mokslo metus nuo 2012-2013 mokslo metų, tik 2012-2013 ir 2013-2014 mokslo metais karjeros specialistų etatų skaičius daugmaž atitiko rekomenduojamas proporcijas, pateikiamas Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelyje (1). Vėlesniais mokslo metais neatitikimas didėja, t.y. karjeros specialisto etatui tenka vis daugiau mokinių. Nuo 2012-2013 m.m. vienam karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių skaičius padidėjo nuo 824 mokinių iki 2556 mokinių 2018-2019 m.m., arba 3,1 karto ir 3129 mokinių 2019/2020 m.m., arba 3,8 karto (3 lentelė). Dar didesnis atotrūkis stebimas pagal atskiras savivaldybes (5 lentelė).

Išanalizavus paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą **savivaldybėse**, matyti, kad yra dideli karjeros specialistų etatų skirtumai. Didžiausias karjeros specialistų **etatų** skaičius, kaip ir ankstesniais metais, buvo Šiaulių miesto savivaldybės mokyklose: čia 39 specialistai su 24,75 karjeros specialisto etato teko 9.804 mokiniams, arba 1 karjeros specialistas 251 mokiniui, atitinkamai 396 mokinių 1 etatui. Kelmės r., Palangos m., Trakų r., Vilniaus r., Plungės r. savivaldybėse šis skaičius (400 – 1280 mokinių) atitinka Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelio (toliau- Modelis) rekomendacijas (601-1200 mokinių vienam karjeros specialistui). Kitose savivaldybėse vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius praėjusiais metais (kaip ir ankstesniais) neatitiko Modelio rekomendacijų; 12 –oje savivaldybių šis skaičius viršijo daugiau nei 20 kartų, 15 savivaldybių (Akmenės r., Jonavos r.,

Joniškio r., Jurbarko r., Kaišiadorių r., Kazlų Rūdos sav., Lazdijų r., Molėtų r., Pagėgių sav., Panevėžio r., Skuodo r., Šiaulių r., Švenčionių r., Utenos r., Visagino sav.) mokyklos nurodo, kad visai nebuvo taikomas etatinis karjeros specialistų darbo apmokėjimas (atitinkamai 530 - 3600 mokiniams iš šių savivaldybių mokyklų nebuvo nė vieno karjeros specialisto etato).

Karjeros specialistų pasiskirstymo pagal lytį vidurkis išlieka apie 95 proc. specialistų - moterų. 2/3 savivaldybių – 100 proc. karjeros specialistų yra moterys. (4 lentelė).

2019-2020 mokslo metais ketvirtadalyje savivaldybių karjeros specialistų etatų nebuvo, dar trečdalyje – nesiekė 0,5 etato. Kitaip tariant, 60 proc. savivaldybių karjeros specialistų etatų arba iš viso nebuvo, arba nesiekė 0,5 etato sudėjus visose tos savivaldybės mokyklose.

Dirbančių karjeros specialistų ir jų užimamų etatų santykis palankiausias, t.y. vienam karjeros specialistui vidutiniškai tenka 1 – Palangos miesto, 0,63 etato - Šiaulių miesto savivaldybėje.

Analizuojant dirbančių karjeros specialistų (ne etatų) skaičių, tenkantį mokinių skaičiui savivaldybėse, iš 57 duomenis pateikusių savivaldybių, šalies vidurkis yra 402 mokiniai vienam karjeros specialistui; (2019-2020 m.m. 364 mokiniai, 2017-2018 m.m. buvo 412, 2016-2017 m.m. buvo 482 mokinių vienam karjeros specialistui, 2015-2016 m.m. apie 325).

Kaip jau minėta, šalies mastu **etatų** skaičius iš pateikusių 570 mokyklų yra 72,15, o vidutinis mokinių skaičius karjeros specialistų **vienam etatui** yra 3129 mokiniai; specialistų dirba 561. **Maždaug 3/4 dirbančių specialistų ugdymo karjerai veiklos yra neetatinės** (5 lentelė).

5 lentelė. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal savivaldybes

Savivaldybė	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Akmenės r. sav.	4	2019-2020	1.759	100,00%	3	0	
Alytaus m. sav.	10	2019-2020	5.569	100,00%	11	3,475	1602,59
Alytaus r. sav.	5	2019-2020	1.142	100,00%	3	0,01	114200,00
Anykščių r. sav.	6	2019-2020	1.368	100,00%	4	0,52	2630,77
Birštono sav.		2019-2020	346				
Biržų r. sav.	5	2019-2020	2.096	100,00%	4	0,5	4192,00
Druskininkų sav.	3	2019-2020	1.294	100,00%	3	0,04	32350,00
Elektrėnų sav.	5	2019-2020	2.173	90,91%	11	0,045	48288,89

Ignalinos r. sav.	4	2019-2020	813	100,00%	1	0,09	9033,33
Jonavos r. sav.	11	2019-2020	3.622	100,00%	9	0	
Joniškio r. sav.	1	2019-2020	1.658		0	0	
Jurbarko r. sav.	7	2019-2020	2.021	100,00%	3	0	
Kaišiadorių r. sav.	5	2019-2020	2.636	100,00%	3	0	
Kalvarijos sav.	2	2019-2020	763	100,00%	1	0,13	5869,23
Kauno m. sav.	42	2019-2020	28.545	87,04%	54	2	14272,50
Kauno r. sav.	11	2019-2020	5.758	83,33%	6	0,05	115160,00
Kazlų Rūdos sav.	6	2019-2020	744	100,00%	2	0	
Kėdainių r. sav.	13	2019-2020	3.900	100,00%	10	0,4975	7839,20
Kelmės r. sav.	12	2019-2020	2.135	94,44%	18	2,3	928,26
Klaipėdos m. sav.	15	2019-2020	14.597	100,00%	14	4	3649,25
Klaipėdos r. sav.	13	2019-2020	2.883	75,00%	12	1,1	2620,91
Kretingos r. sav.	11	2019-2020	3.142	100,00%	9	1,22	2575,41
Kupiškio r. sav.	6	2019-2020	1.485	100,00%	3	0,02	74250,00
Lazdijų r. sav.	4	2019-2020	1.539	80,00%	5	0	
Marijampolės sav.	12	2019-2020	5.080	100,00%	11	1,06	4792,45
Mažeikių r. sav.	10	2019-2020	4.490	100,00%	10	0,07	64142,86
Molėtų r. sav.	4	2019-2020	1.247	50,00%	2	0	
Neringos sav.		2019-2020	86				
Pagėgių sav.	4	2019-2020	526	100,00%	1	0	
Pakruojo r. sav.	6	2019-2020	1.232	100,00%	5	0,01	123200,00
Palangos m. sav.	2	2019-2020	802	100,00%	2	2	401,00
Panevėžio m. sav.	17	2019-2020	8.245	93,33%	15	4,95	1665,66
Panevėžio r. sav.	8	2019-2020	1.820	100,00%	7	0	
Pasvalio r. sav.	7	2019-2020	1.655	100,00%	9	1,5	1103,33
Plungės r. sav.	9	2019-2020	2.912	100,00%	15	2,306	1262,79
Prienų r. sav.	9	2019-2020	1.643	100,00%	4	1,028	1598,25
Radviliškio r. sav.	9	2019-2020	2.819	100,00%	6	0,025	112760,00
Raseinių r. sav.	7	2019-2020	2.498	100,00%	4	1	2498,00
Rietavo sav.		2019-2020	536				
Rokiškio r. sav.	5	2019-2020	2.299	100,00%	6	0,15	15326,67
Skuodo r. sav.	3	2019-2020	1.206	100,00%	3	0	
Šakių r. sav.	8	2019-2020	2.160	100,00%	8	0,8	2700,00
Šalčininkų r. sav.	15	2019-2020	2.480	100,00%	13	1,51	1642,38
Šiaulių m. sav.	27	2019-2020	9.804	94,87%	39	24,75	396,12
Šiaulių r. sav.	12	2019-2020	2.289	100,00%	9	0	
Šilalės r. sav.	8	2019-2020	1.897	100,00%	4	0,08	23712,50
Šilutės r. sav.	8	2019-2020	3.241	100,00%	9	1,25	2592,80
Širvintų r. sav.	4	2019-2020	1.039	75,00%	4	0,025	41560,00
Švenčionių r. sav.	4	2019-2020	1.835	90,91%	11	0	
Tauragės r. sav.	12	2019-2020	3.139	100,00%	9	1,596	1966,79
Telšių r. sav.	10	2019-2020	3.319	100,00%	9	0,11	30172,73
Trakų r. sav.	12	2019-2020	2.340	90,00%	10	2,5	936,00
Ukmergės r. sav.	11	2019-2020	2.712	88,89%	9	0,125	21696,00
Utenos r. sav.	10	2019-2020	2.740	100,00%	5	0	
Varėnos r. sav.	6	2019-2020	1.383	100,00%	4	0,1	13830,00

Vilkaviškio r. sav.	10	2019-2020	2.887	100,00%	4	1,25	2309,60
Vilniaus m. sav.	66	2019-2020	43.699	91,89%	74	2,71	16125,09
Vilniaus r. sav.	27	2019-2020	6.038	97,73%	44	4,75	1271,16
Visagino sav.	4	2019-2020	1.574	100,00%	4	0	
Zarasų r. sav.	3	2019-2020	1.183	100,00%	3	0,5	2366,00
Suvestinė	570		225.791	94,83%	561	72,1525	3129,36

Apibendrinant duomenis, vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius šalyje praėjusiais metais (kaip ir ankstesniais) neatitiko Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelio rekomendacijų (601-1200 mokinių vienam karjeros specialistui), jis daugiau kaip 3 kartus viršijo siektiną šio rodiklio reikšmę. Tik 4 savivaldybės atitiko rekomendacijas. Kitose savivaldybėse rekomenduojami skaičiai buvo viršyti. Ketvirtadalyje savivaldybių nebuvo taikomas etatinis karjeros specialistų darbo apmokėjimas. Nors mokinių karjeros kompetencijų ugdyme dalyvauja tiek karjeros specialistai vyrai, tiek moterys, šalies karjeros specialistų pasiskirstymo pagal lytį rodiklis yra stipriai nutolęs nuo siektinos reikšmės, atspindinčios lyčių pusiausvyrą.

3.3. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija

Karjeros specialisto apibrėžimas pateiktas LR Švietimo įstatymo 2016 04 07 redakcijos 2 staipsnyje: Karjeros specialistas – asmuo, teikiantis profesinio informavimo ir konsultavimo, ugdymo karjerai paslaugas. Ugdymo karjerai stebėsenos informacinėje sistemoje vartojama sąvoka “karjeros specialistas” apibūdina asmenis, kurie “vadovauja ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir profesiniam konsultavimui skirtos ... specialistų grupės darbui, koordinuoja ir vykdo susijusias veiklas“, specialistus, atsakingus “už profesinio orientavimo veiklos koordinavimą mokykloje”, taip pat profesinio informavimo konsultantus (profesijos patarėjus, socialinius pedagogus, mokyklų psichologus) (plačiau žiūr. skyriuje “Sąvokos ir sutrumpinimai”).

2019-2020 m. m. karjeros paslaugas mokyklose organizavo ir teikė 561 karjeros specialistas. 186 mokyklos (**arba 33 proc.**) iš pateikusių UKSIS ataskaitas ir 12 iš neteikusiųjų nurodė, kad iš viso **neturi karjeros specialisto**.

Siekiant sukurti prielaidas ES valstybėms tobulinti švietimo politiką, kuri užtikrintų geresnę švietimo kokybę ir veiksmingumą, 2005 m. Europos Komisija priėmė dokumentą „Bendrieji Europos principai mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijai“, kuris mokytojų profesiją sieja su aukšta kvalifikacija, mokymusi visą gyvenimą, mobilumu ir bendradarbiavimu (3).

Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams dažniausiai siejamos su švietimo pagalbos, neformaliojo švietimo paslaugomis arba mokinių pažintine veikla, todėl šių paslaugų teikėjams (karjeros specialistams) kol kas keliami reikalavimai, panašūs į mokytojų ir švietimo pagalbos specialistams keliamus kvalifikacinius reikalavimus (Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-774 „Dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2014, Nr. 2014-11394). Remiantis dokumentu, nacionaliniu lygiu apibrėžiančiu mokykloje dirbančio karjeros specialisto kvalifikacinius reikalavimus, profesinės veiklos sritis, funkcijas ir kompetencijas, galima būtų įvertinti karjeros specialistų kvalifikacijos ir kompetencijų lygį, t. y. atlikti karjeros specialistų kompetencijų vertinimo ir įsivertinimo tyrimą.

Šiai dienai, siekdami įvertinti mokykloje dirbančių karjeros specialistų pasirengimo teikti paslaugas lygį, galime stebėti specializuotą aukštąjį išsilavinimą turinčių karjeros specialistų pasiskirstymą, kvalifikacijos tobulinimui skiriamo laiko dalį ir “naujokų” bei turinčių 2 m. ir didesnę darbo patirtį specialistų pasiskirstymą.

Išanalizavus duomenis apie karjeros specialistų, turinčių bakalauro arba magistro (arba jam prilyginamą) kvalifikacinį laipsnį (įgytą baigus bakalauro arba magistrantūros studijų programą, tiesiogiai susijusią su profesiniu orientavimu (ugdymu karjerai), pvz., Karjeros projektavimas, Karjeros edukologija, Ugdymo karjerai pedagogika, Profesijos edukologija, Karjera ir profesinis konsultavimas), skaičių, galime matyti, kad tokių 13 proc. (pernai tokių specialistų buvo 14 proc., užpernai 15 proc.). Iš viso 74 (pernai 89, užpernai 87) karjeros specialistai praėjusiais metais turėjo aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu.

Palyginus duomenis pagal institucijos tipą, matome, kad aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, daugiausia turi karjeros specialistai profesinio mokymo įstaigose ir pagrindinėse mokyklose (apie 17 proc.), mažiausią (6 proc.) progimnazijose. Lyginant su ankstesniais metais, progimnazijų kvalifikuotų specialistų skaičius sumažėjo 2,5 karto. (6 lentelė). Turint galvoje drastišką karjeros specialistų etatų skaičiaus mažėjimą profesinėse

mokyklose (4 lentelė), galima prognozuoti, kad ateinančiais mokslo metais turinčių specializuotą išsilavinimą karjeros srityje specialistų mažės ir šio tipo mokyklose.

6 lentelė. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija (pagal institucijos tipą)

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Gimnazija	269	2019-2020	306	41	13,40%	9,34
Pagrindinė mokykla	163	2019-2020	125	21	16,80%	5,68
Pradinė mokykla	2	2019-2020	0	0		
Profesinio mokymo įstaiga	26	2019-2020	40	7	17,50%	9,18
Progimnazija	110	2019-2020	90	5	5,56%	12,94
Suvestinė	570		561	74	13,19%	9,09

**Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija,
kaita 2012/2013 – 2019/2020 m.m.**

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Gimnazija	236	2012-2013	396	50	12,63%	37,51
Pagrindinė mokykla	281	2012-2013	296	29	9,80%	23,51
Profesinio mokymo įstaiga	81	2012-2013	127	19	14,96%	42,99
Progimnazija	59	2012-2013	76	4	5,26%	28,25
Vidurinė mokykla	183	2012-2013	269	32	11,90%	27,88
Gimnazija	198	2013-2014	335	30	8,96%	21,59
Pagrindinė mokykla	245	2013-2014	243	23	9,47%	16,88
Profesinio mokymo įstaiga	46	2013-2014	77	8	10,39%	28,69
Progimnazija	70	2013-2014	78	10	12,82%	19,33
Vidurinė mokykla	135	2013-2014	196	31	15,82%	17,35
Gimnazija	235	2014-2015	323	32	9,91%	12,93
Pagrindinė mokykla	291	2014-2015	254	21	8,27%	10,66
Profesinio mokymo įstaiga	46	2014-2015	60	6	10,00%	10,93
Progimnazija	71	2014-2015	78	5	6,41%	10,12
Vidurinė mokykla	97	2014-2015	118	9	7,63%	8,08
Gimnazija	294	2015-2016	389	41	10,54%	10,25
Pagrindinė	299	2015-2016	280	33	11,79%	5,82

mokykla						
Profesinio mokymo įstaiga	45	2015-2016	52	8	15,38%	9,63
Progimnazija	82	2015-2016	80	7	8,75%	6,00
Vidurinė mokykla	8	2015-2016	11	0	0,00%	7,91
Gimnazija	219	2016-2017	247	36	14,56%	11,17
Pagrindinė mokykla	192	2016-2017	149	13	8,72%	7,28
Profesinio mokymo įstaiga	35	2016-2017	55	11	20,00%	12,13
Progimnazija	76	2016-2017	60	9	15,00%	8,73
Vidurinė mokykla	6	2016-2017	4	2	50,00%	4,50
Gimnazija	251	2017-2018	310	48	15,48%	10,58
Pagrindinė mokykla	212	2017-2018	144	25	17,36%	9,06
Profesinio mokymo įstaiga	27	2017-2018	38	8	21,05%	7,71
Progimnazija	94	2017-2018	84	6	7,38%	7,27
Gimnazija	296	2018-2019	329	45	13,68%	11,45
Pagrindinė mokykla	229	2018-2019	159	22	13,84%	6,19
Pradinė mokykla	2	2018-2019	0	0		
Profesinio mokymo įstaiga	32	2018-2019	50	9	18,00%	10,22
Progimnazija	119	2018-2019	93	13	13,98%	11,29
Gimnazija	269	2019-2020	306	41	13,40%	9,34
Pagrindinė mokykla	163	2019-2020	125	21	16,80%	5,68
Pradinė mokykla	2	2019-2020	0	0		
Profesinio mokymo įstaiga	26	2019-2020	40	7	17,50%	9,18
Progimnazija	110	2019-2020	90	5	5,56%	12,94

Lygindami karjeros specialistų formalųjį pasirengimą teikti profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas pagal savivaldybes, matome, kad daugiausia specializuotą išsilavinimą turinčių deklaruoja Kalvarijos sav., Kazlų Rūdos sav., Prienų r., Šakių r. (100 - 50 proc.) sav. mokyklos. Trečdalis savivaldybių mokyklose nėra karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu. Daugiausia karjeros specialistų, baigusių bakalauro arba magistrantūros studijų programą, tiesiogiai susijusią su profesiniu orientavimu, skaičiuojant absoliučiais skaičiais, dirba Kauno m., Šiaulių m., Vilniaus m. ir Vilniaus r. savivaldybių mokyklose. (7 lentelė).

7 lentelė. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Akmenės r. sav.	4	2019-2020	3	1	33,33%	3,00
Alytaus m. sav.	10	2019-2020	11	0	0,00%	22,18
Alytaus r. sav.	5	2019-2020	3	0	0,00%	6,00
Anykščių r. sav.	6	2019-2020	4	0	0,00%	9,00
Biržų r. sav.	5	2019-2020	4	1	25,00%	2,25
Druskininkų sav.	3	2019-2020	3	0	0,00%	8,33
Elektrėnų sav.	5	2019-2020	11	1	9,09%	1,55
Ignalinos r. sav.	4	2019-2020	1	0	0,00%	1,00
Jonavos r. sav.	11	2019-2020	9	1	11,11%	4,89
Joniškio r. sav.	1	2019-2020	0	0		
Jurbarko r. sav.	7	2019-2020	3	0	0,00%	42,00
Kaišiadorių r. sav.	5	2019-2020	3	1	33,33%	11,67
Kalvarijos sav.	2	2019-2020	1	1	100,00%	9,00
Kauno m. sav.	42	2019-2020	54	4	7,41%	4,72
Kauno r. sav.	11	2019-2020	6	0	0,00%	3,33
Kazlų Rūdos sav.	6	2019-2020	2	2	100,00%	4,00
Kėdainių r. sav.	13	2019-2020	10	2	20,00%	9,10
Kelmės r. sav.	12	2019-2020	18	1	5,56%	4,06
Klaipėdos m. sav.	15	2019-2020	14	1	7,14%	12,96
Klaipėdos r. sav.	13	2019-2020	12	1	8,33%	1,67
Kretingos r. sav.	11	2019-2020	9	0	0,00%	13,00
Kupiškio r. sav.	6	2019-2020	3	0	0,00%	0,00
Lazdijų r. sav.	4	2019-2020	5	2	40,00%	14,40
Marijampolės sav.	12	2019-2020	11	1	9,09%	10,82
Mažeikių r. sav.	10	2019-2020	10	4	40,00%	15,80
Molėtų r. sav.	4	2019-2020	2	0	0,00%	3,00
Pagėgių sav.	4	2019-2020	1	0	0,00%	5,00
Pakruojo r. sav.	6	2019-2020	5	1	20,00%	9,60
Palangos m. sav.	2	2019-2020	2	0	0,00%	22,00
Panevėžio m. sav.	17	2019-2020	15	1	6,67%	22,80
Panevėžio r. sav.	8	2019-2020	7	0	0,00%	5,71
Pasvalio r. sav.	7	2019-2020	9	3	33,33%	10,33
Plungės r. sav.	9	2019-2020	15	1	6,67%	8,33
Prienų r. sav.	9	2019-2020	4	2	50,00%	7,00
Radviliškio r. sav.	9	2019-2020	6	0	0,00%	4,17
Raseinių r. sav.	7	2019-2020	4	0	0,00%	7,75
Rokiškio r. sav.	5	2019-2020	6	2	33,33%	9,33
Šakių r. sav.	8	2019-2020	8	4	50,00%	8,00

Šalčininkų r. sav.	15	2019-2020	13	3	23,08%	3,54
Šiaulių m. sav.	27	2019-2020	39	1	2,56%	24,54
Šiaulių r. sav.	12	2019-2020	9	0	0,00%	8,33
Šilalės r. sav.	8	2019-2020	4	0	0,00%	4,00
Šilutės r. sav.	8	2019-2020	9	2	22,22%	6,56
Širvintų r. sav.	4	2019-2020	4	0	0,00%	5,00
Skuodo r. sav.	3	2019-2020	3	0	0,00%	0,00
Švenčionių r. sav.	4	2019-2020	11	0	0,00%	2,91
Tauragės r. sav.	12	2019-2020	9	2	22,22%	22,56
Telšių r. sav.	10	2019-2020	9	2	22,22%	11,33
Trakų r. sav.	12	2019-2020	10	1	10,00%	4,40
Ukmergės r. sav.	11	2019-2020	9	0	0,00%	22,00
Utenos r. sav.	10	2019-2020	5	1	20,00%	3,00
Varėnos r. sav.	6	2019-2020	4	1	25,00%	10,00
Vilkaviškio r. sav.	10	2019-2020	4	1	25,00%	3,75
Vilniaus m. sav.	66	2019-2020	74	5	6,76%	6,36
Vilniaus r. sav.	27	2019-2020	44	16	36,36%	4,34
Visagino sav.	4	2019-2020	4	1	25,00%	0,50
Zarasų r. sav.	3	2019-2020	3	0	0,00%	6,67
Suvestinė	570		561	74	13,19%	9,09

Be formaliojo išsilavinimo, labai svarbu, kiek karjeros specialistas skiria laiko turimų kompetencijų tobulinimui profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje. 2019-2020 mokslo metais vidutinis kvalifikacijos kėlimui skirtų valandų skaičius išlieka panašus, kaip ankstesniais metais, 9,09 val. (dvejus ankstesnius mokslo metus kvalifikacijos kėlimo vidurkis 9,93 val. ir 9,53 val.). 2018 - 2019 m.m. netobulino kvalifikacijos arba nepateikė informacijos apie tai karjeros specialistai iš 299 mokyklų (52 proc. pateikusių mokyklų); ankstesniais metais šis procentas buvo 50; 2017-2018 m.m. 46 proc., 2016-2017 m.m. tokių buvo 42 proc., 2015-2016 m.m. 39 proc., 2014-2015 m.m. 19 proc. Taigi, **nors bendras vidutinis kvalifikacijai kelti valandų skaičius mažėjo nedaug, tačiau didėja skirtumas tarp specialistų, keliančių/turinčių galimybę kelti kvalifikaciją arba jos neturinčių.**

Lyginant duomenis pagal institucijos tipą, daugiau laiko kvalifikacijai tobulinti skyrė progimnazijų specialistai (beveik 13 ak. val. per metus), mažiausiai - pagrindinių mokyklų specialistai (5,6 ak.val.). (6 lentelė).

Virš 20 ak. val. kvalifikacijai tobulinti skyrė 7 savivaldybių mokyklos. Joniškio, Kupiškio, Skuod r. savivaldybių mokyklose specialistų kvalifikacijai tobulinti skiriamo laiko nebuvo. 50

proc. savivaldybių mokyklų vidutinis kvalifikacijos kėlimo valandų skaičius varijuoja tarp 3 – 10 val. (7 lentelė).

Šalies rodiklio “Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius” reikšmė 9,09 val. yra 4 kartus (kaip ir ankstesniais metais) mažesnė už Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rekomenduojamą optimalų kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičių mokytojams – 40 ak.val./m. (Žin., 2012, Nr. 62-3152).

Galima palyginti karjeros specialistų išsilavinimą ir laiką, skiriamą kvalifikacijai tobulinti. Savivaldybėse, kuriose yra vienas arba daugiau nei 4 specializuotą aukštąjį išsilavinimą profesinio orientavimo srityje turintys specialistai, jų kvalifikacijos tobulinimui skiriama vidutiniškai 7,8 val., 2-3 specialistai – 9,8 val., o kuriose nėra tokių išsilavinimą turinčių specialistų – 9,2 val. Be abejo, lyginant atskiras savivaldybes tarpusavy, šie skaičiai smarkiai skiriasi. (7 lentelė)

Trečiasis rodiklis, iš vienos pusės susijęs su karjeros specialistų kompetencija, iš kitos – su specialistų kaita – “Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis”. Pirmieji profesinio orientavimo specialistai (profesijos patarėjai) Lietuvoje buvo parengti dar 2004 m. Šalies mokyklose 2019-2020 m. m. išlieka tendencija, kad apie 28 proc. karjeros specialistų buvo “naujokai” mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje. Paskutinius dvejus metus tendencija išlieka, kad „naujų“ specialistų dalis panaši tiek bendrojo ugdymo, tiek profesinio mokymo įstaigose. Ankstesniais 2017-2018 mokslo metais „naujų“ profesinėse mokyklose dalis buvo didesnė nei bendrojo ugdymo mokyklose (atitinkamai sudarė 50 ir 29 proc.). (8 lentelė).

8 lentelė. Karjeros specialistų darbo patirtis pagal institucijos grupę

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2019-2020	544	521	148	28,41%
Profesinio mokymo įstaiga	2019-2020	26	40	11	27,50%
Suvestinė		570	561	159	28,34%

**Karjeros specialistų darbo patirtis pagal institucijos grupę,
kaita 2012/2013 – 2019/2020 m.m.**

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	759	1.037	682	65,77%
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	81	127	98	77,17%
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	648	852	519	60,92%
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	46	77	51	66,23%
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	694	773	305	39,46%
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	46	60	28	46,67%
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	683	760	248	32,63%
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	45	52	28	53,85%
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	493	460	157	34,17%
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	35	55	22	40,00%
Bendrojo ugdymo mokykla	2017-2018	559	538	158	29,38%
Profesinio mokymo įstaiga	2017-2018	27	38	19	50,00%
Bendrojo ugdymo mokykla	2018-2019	646	581	167	28,78%
Profesinio mokymo įstaiga	2018-2019	32	50	13	26,00%
Bendrojo ugdymo mokykla	2019-2020	544	521	148	28,41%
Profesinio mokymo įstaiga	2019-2020	26	40	11	27,50%

Analizuodami 2 m. ir mažesnę darbo patirtį turinčių karjeros specialistų pasiskirstymą pagal savivaldybes, pastebėjome, kad vien tik „nauji“ karjeros specialistai su mažesne darbo patirtimi dirbo Kalvarijos sav., Palangos m. ir Skuodo r. savivaldybėse. Šešių rajonų savivaldybėse dirba daugiau nei pusė „naujų“. 10-ies savivaldybių mokyklose „naujų“ karjeros specialistų nebuvo. (9 lentelė).

9 lentelė. Karjeros specialistų darbo patirtis pagal savivaldybes

Savivaldybė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Akmenės r. sav.	2019-2020	4	3	0	0,00%
Alytaus m. sav.	2019-2020	10	11	2	18,18%
Alytaus r. sav.	2019-2020	5	3	0	0,00%
Anykščių r. sav.	2019-2020	6	4	2	50,00%
Biržų r. sav.	2019-2020	5	4	1	25,00%
Druskininkų sav.	2019-2020	3	3	1	33,33%
Elektrėnų sav.	2019-2020	5	11	3	27,27%
Ignalinos r. sav.	2019-2020	4	1	0	0,00%

Jonavos r. sav.	2019-2020	11	9	1	11,11%
Joniškio r. sav.	2019-2020	1	0	0	
Jurbarko r. sav.	2019-2020	7	3	1	33,33%
Kaišiadorių r. sav.	2019-2020	5	3	0	0,00%
Kalvarijos sav.	2019-2020	2	1	1	100,00%
Kauno m. sav.	2019-2020	42	54	7	12,96%
Kauno r. sav.	2019-2020	11	6	2	33,33%
Kazlų Rūdos sav.	2019-2020	6	2	0	0,00%
Kėdainių r. sav.	2019-2020	13	10	4	40,00%
Kelmės r. sav.	2019-2020	12	18	12	66,67%
Klaipėdos m. sav.	2019-2020	15	14	4	28,57%
Klaipėdos r. sav.	2019-2020	13	12	2	16,67%
Kretingos r. sav.	2019-2020	11	9	3	33,33%
Kupiškio r. sav.	2019-2020	6	3	1	33,33%
Lazdijų r. sav.	2019-2020	4	5	2	40,00%
Marijampolės sav.	2019-2020	12	11	4	36,36%
Mažeikių r. sav.	2019-2020	10	10	5	50,00%
Molėtų r. sav.	2019-2020	4	2	1	50,00%
Pagėgių sav.	2019-2020	4	1	0	0,00%
Pakruojo r. sav.	2019-2020	6	5	2	40,00%
Palangos m. sav.	2019-2020	2	2	2	100,00%
Panevėžio m. sav.	2019-2020	17	15	7	46,67%
Panevėžio r. sav.	2019-2020	8	7	0	0,00%
Pasvalio r. sav.	2019-2020	7	9	1	11,11%
Plungės r. sav.	2019-2020	9	15	1	6,67%
Prienų r. sav.	2019-2020	9	4	0	0,00%
Radviliškio r. sav.	2019-2020	9	6	1	16,67%
Raseinių r. sav.	2019-2020	7	4	0	0,00%
Rokiškio r. sav.	2019-2020	5	6	1	16,67%
Šakių r. sav.	2019-2020	8	8	6	75,00%
Šalčininkų r. sav.	2019-2020	15	13	7	53,85%
Šiaulių m. sav.	2019-2020	27	39	10	25,64%
Šiaulių r. sav.	2019-2020	12	9	1	11,11%
Šilalės r. sav.	2019-2020	8	4	2	50,00%
Šilutės r. sav.	2019-2020	8	9	7	77,78%
Širvintų r. sav.	2019-2020	4	4	0	0,00%
Skuodo r. sav.	2019-2020	3	3	3	100,00%
Švenčionių r. sav.	2019-2020	4	11	1	9,09%
Tauragės r. sav.	2019-2020	12	9	2	22,22%
Telšių r. sav.	2019-2020	10	9	5	55,56%
Trakų r. sav.	2019-2020	12	10	3	30,00%
Ukmergės r. sav.	2019-2020	11	9	5	55,56%
Utenos r. sav.	2019-2020	10	5	4	80,00%
Varėnos r. sav.	2019-2020	6	4	1	25,00%
Vilkaviškio r. sav.	2019-2020	10	4	1	25,00%
Vilniaus m. sav.	2019-2020	66	74	16	21,62%
Vilniaus r. sav.	2019-2020	27	44	10	22,73%

Visagino sav.	2019-2020	4	4	1	25,00%
Zarasų r. sav.	2019-2020	3	3	0	0,00%
Suvestinė		570	561	159	28,34%

Apibendrinus duomenis, matome, kad praėjusiais metais Lietuvos mokyklų karjeros specialistams skirtingose savivaldybėse dėl vienokių ar kitokių priežasčių buvo sudarytos nevienodos galimybės tobulinti savo ugdymo karjerai kompetencijas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Apie 13 proc. specialistų buvo įgiję specializuotą aukštąjį išsilavinimą ir didesnė dalis (apie 70 proc.) turėjo 2 m. ir ilgesnę darbo patirtį (panašios tendencijos laikosi kelerius metus).

3.4. Kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų

Siekdami įvertinti, kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų, turėtume išklausti profesinio orientavimo paslaugų gavėjų (mokinių) nuomonę apie paslaugų ir mokymo(si) metodinių priemonių prieinamumą, kokybę ir kt. Tam reikalingas nešališkas, objektyvus, reprezentatyvus mokinių nuomonės tyrimas.

Šiai dienai mokinių karjeros kompetencijų ugdymo sąlygas galime vertinti analizuodami profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų finansavimą ir šių paslaugų pobūdį atspindinčius rodiklius.

Vienas mokinių profesinio orientavimo **finansavimo** stebėsenos srities rodiklis (“Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius”) buvo išanalizuotas šios ataskaitos skyriuje “Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas”. Antro finansinį indėlį į profesinio orientavimo sistemą nusakančio rodiklio “Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos” reikšmę sudaro 2019-2020 mokslo metais mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui arba tik profesiniam orientavimui panaudotų „klasės krepšelio“ lėšų suma.

Remiantis UKSIS duomenimis, bendra profesinio orientavimo lėšų suma (mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui arba tik profesiniam orientavimui panaudotų „klasės krepšelio“ lėšų suma) praėjusiais mokslo metais buvo 297 094 eur (arba 1,32 eur vienam mokiniui) (atitinkamai 2018-2019 m.m. buvo 1,73 eur vienam mokiniui). Matome, kad lyginant kelerius ankstesnius metus, vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo lėšos,

smarkiai sumažėjusios 2014-2015 mokslo metais, laikosi apie 1,2 eur bendrojo lavinimo mokyklose ir 1,1 eur profesinio mokymo įstaigose.

10 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal institucijos grupę

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Bendrojo ugdymo mokykla	2019-2020	544	264347,71	199.176	1,33
Profesinio mokymo įstaiga	2019-2020	26	32746,16	27.168	1,21
Suvestinė		570	297093,87	225.791	1,32

Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal institucijos grupę, kaita 2012/2013 – 2019/2020 m.m.

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	759	6110130,56	254.795	23,98
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	648	1184780,12	242.932	4,88
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	694	273386,88	231.200	1,18
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	683	248078,85	221.041	1,12
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	493	229704,69	212.395	1,08
Bendrojo ugdymo mokykla	2017-2018	559	236321,38	204.728	1,15
Bendrojo ugdymo mokykla	2018-2019	646	349031,05	199.685	1,75
Bendrojo ugdymo mokykla	2019-2020	544	264347,71	199.176	1,33
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	81	1310960,39	40.046	32,74
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	46	221219,04	39.620	5,58
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	46	22560,89	38.536	0,59
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	45	43330,84	37.483	1,16
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	35	39712,20	36.818	1,08
Profesinio mokymo įstaiga	2017-2018	27	22969,08	33.121	0,69
Profesinio mokymo įstaiga	2018-2019	32	47027,72	30.186	1,56
Profesinio mokymo įstaiga	2019-2020	26	32746,16	27.168	1,21

Praėjusiais mokslo metais mokyklos pagal savivaldybes panaudotojo nuo 0 eur (Joniškio r. sav.) iki 5,53 eur (Plungės r. sav.). (2018-2019 m.m. panaudotos lėšos sudarė nuo 0,35 iki 7,17 eur; 2017-2018 m.m. panaudotos lėšos sudarė 0 – 4,96 eur) profesinio orientavimo lėšų vienam mokiniui). Beveik 2/3 savivaldybių mokyklose, įskaitant didžiuosius miestus Vilnių, Kauną, Klaipėdą, profesiniam orientavimui panaudotos lėšos nesiekė šalies vidurkio, t.y. 1,32 eur.

Dvylika savivaldybių skiria virš 2 eur mokiniui (tokių mokinių yra arti 40 000, arba 18 proc. mokinių). 19 000 mokinių (arba 8 proc.) trylikoje savivaldybių negauna lėšų profesiniam orientavimui iš viso, arba gauna mažiau nei 0,5 eur. (11 lentelė).

Remiantis turimais duomenimis ir palyginus šalies investicijas į profesinį orientavimą pagal institucijos grupę, galime matyti, kad 2019-2020 m.m. vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui teko vidutiniškai 1,33 eur lėšų, profesinio mokymo įstaigos mokiniui 1,21 eur lėšų per metus. 2018-2019 m. tai sudarė 1,75 eur ir 1,56 eur; 2017-2018 m.m. šis skirtumas buvo ryškesnis, atitinkamai 1,15 ir 0,69 eur. (2016-2017 m.m. šios lėšos buvo lygios, 2015-2016 m. profesinio mokymo įstaigose buvo skiriama nežymiai daugiau lėšų nei bendrojo ugdymo, 2014-2015 m.m. vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui buvo dvigubai daugiau lėšų negu vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui) (10 lentelė).

Analizuodami finansinį indėlį į mokinių ugdymą karjerai pagal savivaldybes, pastebėjome, kad 2019-2020 m. m. šalies vidurkio (1,32 Eur) nesiekė 2/3 savivaldybių. Didžiausia lėšų suma absoliučiais skaičiais, suprantama, buvo panaudota didžiuosiuose šalies miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, tačiau lėšos, skiriamos vienam mokiniui čia nesiekė šalies vidurkio. Trijų savivaldybių mokyklos duomenų nepateikė. (10 ir 11 lentelės).

11 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal savivaldybes

Savivaldybė	Mokso metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Plungės r. sav.	2019-2020	9	16094,85	2.912	5,53
Alytaus m. sav.	2019-2020	10	28445,48	5.569	5,11
Kretingos r. sav.	2019-2020	11	15624,00	3.142	4,97
Ukmergės r. sav.	2019-2020	11	8445,84	2.712	3,11
Kaišiadorių r. sav.	2019-2020	5	8043,40	2.636	3,05
Alytaus r. sav.	2019-2020	5	3039,93	1.142	2,66
Kalvarijos sav.	2019-2020	2	1752,64	763	2,30
Molėtų r. sav.	2019-2020	4	2845,00	1.247	2,28
Šiaulių m. sav.	2019-2020	27	21727,22	9.804	2,22
Vilkaviškio r. sav.	2019-2020	10	5832,66	2.887	2,02
Mažeikių r. sav.	2019-2020	10	9070,08	4.490	2,02
Šalčininkų r. sav.	2019-2020	15	4951,05	2.480	2,00
Pasvalio r. sav.	2019-2020	7	3262,20	1.655	1,97
Radviliškio r. sav.	2019-2020	9	5226,60	2.819	1,85
Klaipėdos r. sav.	2019-2020	13	5194,92	2.883	1,80
Trakų r. sav.	2019-2020	12	4191,65	2.340	1,79
Kelmės r. sav.	2019-2020	12	3665,00	2.135	1,72

Kupiškio r. sav.	2019-2020	6	2407,00	1.485	1,62
Širvintų r. sav.	2019-2020	4	1581,60	1.039	1,52
Tauragės r. sav.	2019-2020	12	4752,24	3.139	1,51
Panevėžio m. sav.	2019-2020	17	12164,69	8.245	1,48
Jonavos r. sav.	2019-2020	11	5301,02	3.622	1,46
Ignalinos r. sav.	2019-2020	4	1085,32	813	1,33
Kėdainių r. sav.	2019-2020	13	5004,47	3.900	1,28
Marijampolės sav.	2019-2020	12	5914,30	5.080	1,16
Kazlų Rūdos sav.	2019-2020	6	842,00	744	1,13
Visagino sav.	2019-2020	4	1781,00	1.574	1,13
Šiaulių r. sav.	2019-2020	12	2586,31	2.289	1,13
Zarasų r. sav.	2019-2020	3	1330,00	1.183	1,12
Šilalės r. sav.	2019-2020	8	2116,71	1.897	1,12
Utenos r. sav.	2019-2020	10	2637,27	2.740	0,96
Palangos m. sav.	2019-2020	2	743,00	802	0,93
Telšių r. sav.	2019-2020	10	3069,43	3.319	0,92
Anykščių r. sav.	2019-2020	6	1262,36	1.368	0,92
Kauno m. sav.	2019-2020	42	25849,79	28.545	0,91
Klaipėdos m. sav.	2019-2020	15	12543,50	14.597	0,86
Skuodo r. sav.	2019-2020	3	1032,00	1.206	0,86
Jurbarko r. sav.	2019-2020	7	1635,96	2.021	0,81
Akmenės r. sav.	2019-2020	4	1323,97	1.759	0,75
Vilniaus m. sav.	2019-2020	66	32466,36	43.699	0,74
Vilniaus r. sav.	2019-2020	27	4448,86	6.038	0,74
Kauno r. sav.	2019-2020	11	4126,89	5.758	0,72
Lazdijų r. sav.	2019-2020	4	1028,83	1.539	0,67
Prienų r. sav.	2019-2020	9	1050,30	1.643	0,64
Švenčionių r. sav.	2019-2020	4	1149,00	1.835	0,63
Raseinių r. sav.	2019-2020	7	1557,00	2.498	0,62
Varėnos r. sav.	2019-2020	6	855,89	1.383	0,62
Panevėžio r. sav.	2019-2020	8	880,64	1.820	0,48
Druskininkų sav.	2019-2020	3	600,00	1.294	0,46
Biržų r. sav.	2019-2020	5	868,82	2.096	0,41
Rokiškio r. sav.	2019-2020	5	859,57	2.299	0,37
Elektrėnų sav.	2019-2020	5	788,21	2.173	0,36
Pakruojo r. sav.	2019-2020	6	415,00	1.232	0,34
Pagėgių sav.	2019-2020	4	172,00	526	0,33
Šilutės r. sav.	2019-2020	8	915,08	3.241	0,28
Šakių r. sav.	2019-2020	8	534,96	2.160	0,25
Joniškio r. sav.	2019-2020	1	0,00	1.658	0,00
Birštono sav.	2019-2020			346	
Neringos sav.	2019-2020			86	
Rietavo sav.	2019-2020			536	
Suvestinė		570	297093,87	225.791	1,32

Reikia pripažinti, kad UKSIS duomenų teikėjams kyla sunkumų teikiant informaciją apie profesiniam orientavimui panaudotas lėšas. Panaudotų lėšų duomenimis disponuoja mokyklų buhalterijos, kurios apskaitai naudoja kalendorinius metus; skaičiavimą taip pat komplikuoja į vieną „klasės krepšelio eilutę“ sujungtos lėšos mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui (Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo“ 1 priedas). Taip pat, vykstant bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigų reformai, mokykloms susijungiant, duomenys apie panaudotas lėšas atsiduria archyvuose, ir UKSIS duomenų teikimo metu ne visuomet prieinami karjeros specialistams.

Šalies mokyklose vyraujantį teikiamų **profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų pobūdį** atskleidžia trys rodikliai, atspindintys mokinių poreikį rinktis individualias arba teikiamas mokinių grupėje karjeros paslaugas savo mokykloje arba už mokyklos ribų ir mokyklos galimybes užtikrinti šių paslaugų prieinamumą bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes (tai paslaugas gavusių mokinių skaičiai).

Stebėsenos duomenys per aštuonerius mokslo metus rodo, kad **2012 - 2013** mokslo metais bent vieną individualią profesinio orientavimo (karjeros) konsultaciją gavo 30 proc. mokinių, bent vieną profesinio orientavimo (karjeros) paslaugą grupėje (grupinė konsultacija, seminaras, klasės valandėlė, karjeros pamoka ir kt.) gavo 69 proc. mokinių. Profesinio mokymo įstaigose individualiai konsultavosi kiek didesnė dalis mokinių (34 proc.) negu bendrojo ugdymo mokyklose (29 proc.).

Karjeros paslaugos mokinių grupėje pasiekė didesnę dalį bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (71 proc.) negu profesinio mokymo įstaigų mokinius (55 proc.).

2013-2014 mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas (ypač grupinių konsultacijų, seminarų, klasės valandėlių, karjeros pamokų) buvo mažesnis – individualią konsultaciją gavo 26 proc. mokinių, paslaugą grupėje gavo 54 proc. mokinių. Ypač sumažėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių karjeros paslaugų, dalis.

2014-2015 mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas buvo beveik toks pat, kaip ankstesniais metais (individualią konsultaciją gavo 26 proc. mokinių, paslaugą grupėje gavo 53 proc. mokinių), tačiau dar labiau sumažėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių karjeros paslaugų, dalis.

2015-2016 mokslo metais mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų grupėje procentas liko toks pat, bet 6 proc. padidėjo mokinių skaičius, gavusių paslaugų grupėje profesinio

mokymo įstaigose; 2 procentais padaugėjo mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų bendrojo ugdymo mokykloje, o profesinio mokymo įstaigose tokių mokinių padaugėjo beveik 7 proc.

2016-2017 mokslo metais, lyginant su 2015-2016 m.m., sumažėjo mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų grupėje savo mokykloje: profesinio mokymo įstaigose kiek daugiau nei 3 proc., o bendrojo ugdymo mokyklose net 13 proc.; gavusių individualių paslaugų savo mokykloje: profesinio mokymo įstaigose sumažėjo 7 proc, bendrojo ugdymo įstaigose sumažėjo 5 proc. Žvelgiant į individualių ir grupinių paslaugų teikimo retrospektyvą, bendrojo ugdymo įstaigose buvo ryškiausias sumažėjimas per penkerius mokslo metus.

2017 – 2018 mokslo metais stebimas nežymus mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokykloje (tiek individualių, tiek grupėse) padidėjimas. Individualių profesinio orientavimo paslaugų savo mokykloje gavo kiek daugiau kaip 25 proc mokinių (2016-2017 m.m. buvo 3 procentais mažiau), paslaugų grupėse savo mokyklose gavo daugiau kaip 48 proc. mokinių (2016-2017 m.m. buvo 5 procentais mažiau). Atkreiptinas dėmesys, kad paslaugų prieinamumą pagal institucijos grupę tendencijos nevienodos: bendrojo ugdymo mokyklose šie rodikliai, kritę ankstesniais metais, 2017-2018 m.m. pagerėjo apie 5 proc., bet profesinių mokymo įstaigų rodikliai nežymiai (1-2 proc.) prastėjo toliau.

2018-2019 mokslo metais mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų savo mokykloje buvo 30,76% (bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose atitinkamai 31,64 ir 24,41 %). Gavusių paslaugų grupėje (savo mokykloje) buvo 57,27 % (bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose atitinkamai 61,24 ir 30,06 %).

2019-2020 mokslo metais mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų savo mokykloje sumažėjo ir buvo 28,96% (bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose atitinkamai 30,17 ir 19,44 %). Gavusių paslaugų grupėje (savo mokykloje) buvo 50,48 % (bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose atitinkamai 54,19 ir 22,31 %). Matome, kad tiek individualių, tiek grupinių paslaugų procentas, lyginant su ankstesniais mokslo metais, dar sumažėjo, ir tam galėjo turėti įtakos 2020 metų karantino situacija, kuri apėmė kelis mokslo metų mėnesius. (12 lentelė).

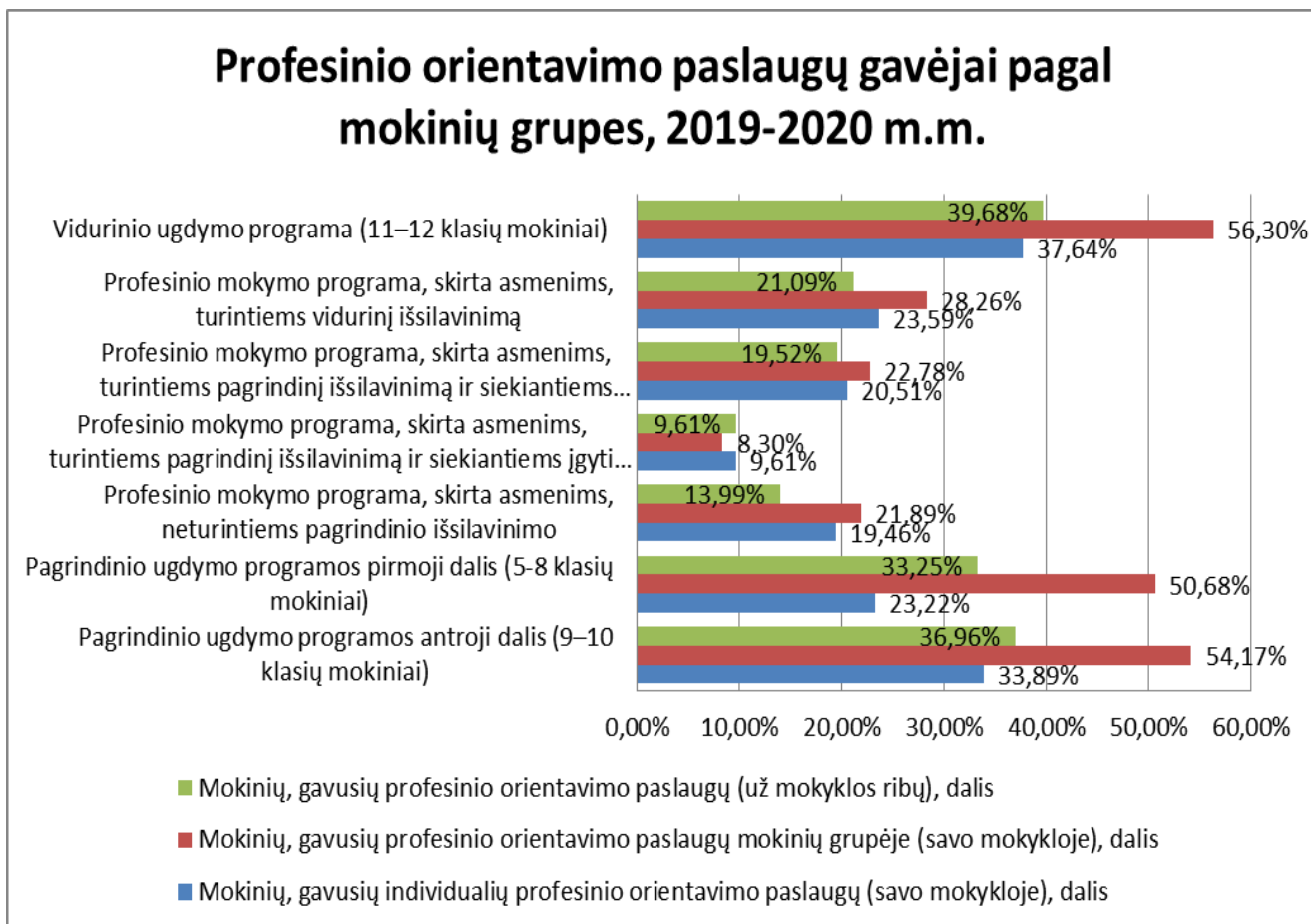
12 lentelė. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal institucijos grupę ir metus

Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2019-2020	30,17%	54,19%
Profesinio mokymo įstaiga	2019-2020	19,44%	22,31%
Suvestinė		28,96%	50,48%

Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal institucijos grupę ir metus, kaita 2012/2013 – 2018/2019 m.m.			
Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	30,22%	74,39%
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	29,63%	62,40%
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	27,74%	58,64%
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	29,75%	58,81%
Bendrojo ugdymo mokykla	2016-2017	22,66%	45,51%
Bendrojo ugdymo mokykla	2017-2018	26,55%	52,03%
Bendrojo ugdymo mokykla	2018-2019	31,64%	61,24%
Bendrojo ugdymo mokykla	2019-2020	30,17%	54,19%
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	34,21%	55,13%
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	21,31%	31,37%
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	18,96%	27,02%
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	27,36%	32,25%
Profesinio mokymo įstaiga	2016-2017	20,48%	28,96%
Profesinio mokymo įstaiga	2017-2018	19,31%	26,34%
Profesinio mokymo įstaiga	2018-2019	24,41%	30,06%
Profesinio mokymo įstaiga	2019-2020	19,44%	22,31%

Pagrindiniai tiek individualių, tiek grupinių karjeros paslaugų gavėjai visose septyniuose mokinių grupėse 2019-2020 mokslo metais, kaip ir anksčiau, buvo 9-10 klasių ir 11-12 klasių mokiniai. Apie 33 proc. 9-10 klasių mokinių gavo bent vieną individualią konsultaciją ir apie 54 proc. šių klasių mokinių gavo bent vieną karjeros paslaugą grupėje savo mokykloje, ir 37 proc. mokinių gavo profesinio orientavimo paslaugų už mokyklos ribų. Apie 37 proc. vidurinio ugdymo 11-12 klasių mokinių gavo individualių ir 56 proc. grupinių profesinio orientavimo paslaugų savo

mokykloje bei 39 proc. už mokyklos ribų. Visų karjeros paslaugų mažiausiai gavo profesinio mokymo programų, skirtų asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją (apie 9 proc.). (12 ir 13 lentelė, 4 pav.)

4 pav.

13 lentelė. Profesinio orientavimo paslaugų gavėjai (pagal mokinių grupes), 2019-2020m. m.

Mokslo metai	Mokinių koncentras	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2019-2020	Pagrindinio ugdymo programos antroji dalis (9–10 klasių mokiniai)	33,89%	54,17%	36,96%
2019-2020	Pagrindinio ugdymo programos pirmoji dalis (5-8 klasių mokiniai)	23,22%	50,68%	33,25%
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo	19,46%	21,89%	13,99%

2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją	9,61%	8,30%	9,61%
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą	20,51%	22,78%	19,52%
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą	23,59%	28,26%	21,09%
2019-2020	Vidurinio ugdymo programa (11–12 klasių mokiniai)	37,64%	56,30%	39,68%
Suvestinė		28,36%	49,82%	33,93%

Profesinio orientavimo paslaugų gavėjai (pagal mokinių grupes), 2012-2020m. m.

Mokslo metai	Mokinių koncentras	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2012-2013	Pagrindinio ugdymo programos pirmoji dalis (5-8 klasių mokiniai)	17,02%	69,06%	35,07%
2013-2014		21,06%	59,16%	35,39%
2014-2015		19,38%	55,83%	44,53%
2015-2016		21,77%	54,68%	41,98%
2016-2017		16,63%	43,14%	33,57%
2017-2018		19,67%	50,09%	40,81%
2018-2019		24,21%	59,62%	47,91%
2019-2020		23,22%	50,68%	33,25%
2012-2013	Pagrindinio ugdymo programos antroji dalis (9–10 klasių mokiniai)	40,13%	76,36%	43,94%
2013-2014		34,94%	62,87%	41,67%
2014-2015		34,32%	61,72%	47,38%
2015-2016		35,59%	61,57%	46,89%
2016-2017		27,79%	47,95%	34,98%
2017-2018		32,36%	52,48%	41,55%
2018-2019		38,59%	63,16%	50,43%
2019-2020		33,89%	54,17%	36,96%
2012-2013	Vidurinio ugdymo programa (11–12 klasių mokiniai)	42,92%	76,28%	43,50%
2013-2014		35,98%	60,97%	38,10%
2014-2015		36,02%	60,14%	44,41%
2015-2016		38,02%	61,18%	46,09%
2016-2017		28,11%	46,64%	33,62%
2017-2018		33,38%	53,34%	39,29%
2018-2019		40,66%	62,81%	48,51%
2019-2020		37,64%	56,30%	39,68%
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir	37,82%	42,77%	34,85%
2013-2014		11,28%	19,25%	17,26%
2014-2015		13,67%	31,10%	25,20%
2015-2016		22,34%	25,89%	24,11%

2016-2017	siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją	11,18%	9,97%	9,06%
2017-2018		18,58%	18,58%	14,53%
2018-2019		50,19%	48,69%	45,69%
2019-2020		9,61%	8,30%	9,61%
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą	34,79%	57,71%	40,48%
2013-2014		25,18%	36,57%	23,68%
2014-2015		17,95%	30,08%	22,65%
2015-2016		24,95%	30,52%	26,19%
2016-2017		18,75%	29,23%	25,12%
2017-2018		17,91%	24,85%	19,45%
2018-2019		22,47%	28,77%	22,12%
2019-2020		20,51%	22,78%	19,52%
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą	33,96%	54,61%	40,39%
2013-2014		18,37%	26,00%	18,02%
2014-2015		19,11%	21,22%	17,31%
2015-2016		29,78%	35,30%	32,33%
2016-2017		22,48%	29,30%	26,35%
2017-2018		20,36%	29,46%	20,67%
2018-2019		24,02%	30,27%	22,07%
2019-2020	23,59%	28,26%	21,09%	
2012-2013	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo	35,04%	52,15%	30,37%
2013-2014		20,92%	30,00%	14,99%
2014-2015		23,35%	28,83%	21,20%
2015-2016		31,15%	31,85%	22,11%
2016-2017		22,60%	28,47%	21,51%
2017-2018		22,33%	25,19%	21,74%
2018-2019		32,59%	35,09%	28,95%
2019-2020		19,46%	21,89%	13,99%

Profesinio orientavimo paslaugų gavėjų (pagal mokinių grupes) kaita per aštuonerius mokslo metus rodo, kad nuo 2017-2018 m.m. šiek tiek kiek pagerėjo situacija bendrojo ugdymo mokyklose, lyginant su 2016-2017 m.m. ir ryškiai pagerėjo asmenų, turinčių pagrindinį išsilavinimą ir siekiančių įgyti tik kvalifikaciją, atžvilgiu. **Tačiau 2019-2020 mokslo metais visuose koncentruose sumažėjo tiek individualių ir grupinių paslaugų mokyklose, tiek už mokyklos ribų.** Matyti, kad karantino situacija pablogino ne tik mokymo kokybę, bet ir galimybę

gauti profesinio orientavimo paslaugas. Labiausiai dėl to nukentėjo galimybė gauti profesinio orientavimo paslaugas už mokyklos ribų. (13 lentelė).

Lyginant pagal savivaldybes, kad praėjusiais mokslo metais **individualių karjeros konsultacijų** savo mokykloje gavo virš 50 proc. mokinių, teigė 8 savivaldybės. Šalies vidurkio 29 proc. (ankstesniais metais 30 proc.) nesiekė apie trečdalį savivaldybių.

Didžiausia dalis mokinių, bent kartą gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių **grupėje savo mokykloje** (70 ir daugiau proc.), buvo 12 savivaldybių. Mažiausia dalis tenka Joniškio r. (iki 5 proc.) savivaldybėje.

(Plungės r. savivaldybės mokyklos priskaičiavo virš 100 proc. gavusių konsultacijas individualiai ir virš 120 proc. grupėje savo mokyklose). (14 lentelė).

14lentelė. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal savivaldybes

Mokslo metai	Savivaldybė	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2019-2020	Akmenės r. sav.	20,35%	45,03%	18,53%
2019-2020	Alytaus m. sav.	20,06%	49,60%	48,09%
2019-2020	Alytaus r. sav.	22,50%	59,63%	38,53%
2019-2020	Anykščių r. sav.	45,76%	74,56%	35,67%
2019-2020	Birštono sav.			
2019-2020	Biržų r. sav.	9,59%	41,22%	16,08%
2019-2020	Druskininkų sav.	14,84%	47,06%	31,84%
2019-2020	Elektrėnų sav.	13,35%	51,27%	13,44%
2019-2020	Ignalinos r. sav.	21,77%	76,51%	9,96%
2019-2020	Jonavos r. sav.	15,07%	52,29%	8,12%
2019-2020	Joniškio r. sav.	4,83%	4,83%	0,97%
2019-2020	Jurbarko r. sav.	33,10%	33,40%	26,82%
2019-2020	Kaišiadorių r. sav.	24,28%	36,15%	24,39%
2019-2020	Kalvarijos sav.	17,82%	68,28%	56,49%
2019-2020	Kauno m. sav.	28,65%	44,69%	33,93%
2019-2020	Kauno r. sav.	30,93%	38,56%	28,00%
2019-2020	Kazlų Rūdos sav.	56,85%	88,31%	43,68%
2019-2020	Kėdainių r. sav.	33,51%	52,87%	41,46%
2019-2020	Kelmės r. sav.	54,66%	75,46%	51,80%
2019-2020	Klaipėdos m. sav.	17,93%	33,38%	26,80%
2019-2020	Klaipėdos r. sav.	26,12%	50,85%	30,52%
2019-2020	Kretingos r. sav.	67,06%	76,03%	57,70%
2019-2020	Kupiškio r. sav.	32,93%	66,06%	29,29%

2019-2020	Lazdijų r. sav.	21,25%	36,13%	8,12%
2019-2020	Marijampolės sav.	21,20%	53,70%	15,12%
2019-2020	Mažeikių r. sav.	59,29%	64,43%	49,27%
2019-2020	Molėtų r. sav.	19,89%	27,11%	18,36%
2019-2020	Neringos sav.			
2019-2020	Pagėgių sav.	7,22%	13,88%	17,30%
2019-2020	Pakruojo r. sav.	25,57%	64,85%	36,28%
2019-2020	Palangos m. sav.	28,43%	40,40%	22,19%
2019-2020	Panevėžio m. sav.	32,78%	53,27%	50,16%
2019-2020	Panevėžio r. sav.	58,24%	65,05%	51,76%
2019-2020	Pasvalio r. sav.	59,40%	79,27%	64,89%
2019-2020	Plungės r. sav.	100,21%	124,52%	112,95%
2019-2020	Prienų r. sav.	31,28%	48,20%	37,31%
2019-2020	Radvilišio r. sav.	27,92%	45,83%	24,05%
2019-2020	Raseinių r. sav.	19,30%	68,41%	30,78%
2019-2020	Rietavo sav.			
2019-2020	Rokiškio r. sav.	25,97%	33,84%	21,27%
2019-2020	Skuodo r. sav.	27,86%	27,86%	27,86%
2019-2020	Šakių r. sav.	28,15%	47,64%	28,52%
2019-2020	Šalčininkų r. sav.	41,53%	73,75%	37,30%
2019-2020	Šiaulių m. sav.	39,44%	70,29%	56,56%
2019-2020	Šiaulių r. sav.	36,44%	49,80%	47,14%
2019-2020	Šilalės r. sav.	31,95%	46,76%	31,52%
2019-2020	Šilutės r. sav.	32,74%	44,25%	33,51%
2019-2020	Širvintų r. sav.	66,79%	55,44%	53,22%
2019-2020	Švenčionių r. sav.	30,30%	53,68%	51,55%
2019-2020	Tauragės r. sav.	53,20%	76,11%	66,90%
2019-2020	Telšių r. sav.	34,11%	47,57%	31,18%
2019-2020	Trakų r. sav.	62,78%	79,23%	68,12%
2019-2020	Ukmergės r. sav.	32,71%	56,86%	39,45%
2019-2020	Utenos r. sav.	36,72%	88,54%	39,64%
2019-2020	Varėnos r. sav.	24,58%	34,20%	23,28%
2019-2020	Vilkaviškio r. sav.	32,04%	70,18%	25,87%
2019-2020	Vilniaus m. sav.	15,11%	40,80%	24,63%
2019-2020	Vilniaus r. sav.	36,29%	58,21%	43,14%
2019-2020	Visagino sav.	21,03%	36,28%	21,22%
2019-2020	Žarasų r. sav.	15,55%	23,58%	22,74%
Suvestinė		28,96%	50,48%	34,55%

Rodiklis “Mokinių, gavusių profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų (už mokyklos ribų), dalis” atspindi mokinių poreikį tobulinti karjeros kompetencijas kitoje įstaigoje, mokyklos sudaromas sąlygas mokiniams gauti informaciją apie mokymosi ir darbo galimybes pasitelkiant

profesinio veiklinimo vizitus, ekskursijas, susitikimus su švietimo įstaigų atstovais, darbdaviais ir kitais asmenimis, taip pat ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes. Šis rodiklis gali rodyti ne tik mokyklos bendradarbiavimo ryšius su kitomis įstaigomis profesinio orientavimo srityje, bet ir finansines (pvz., transporto naudojimo) galimybes.

Praėjusiais mokslo metais šios galimybės sumažėjo ir dėl karantino apribojimų, jomis galėjo pasinaudoti 37 proc. mokinių (arba maždaug dešimtadaliu mažiau, nei ankstesniais metais), kurie bent kartą dalyvavo mokyklos suorganizuotoje išvykoje, siekdami patobulinti savo karjeros žinias, gebėjimus ir nuostatas (vizitas į įmonę, jaunimo darbo centrą, kitą mokymo įstaigą, studijų parodą, atvirų durų dienas, individuali ar grupinė konsultacija, seminaras, profesijos pristatymas ir kt.). Bendrojo ugdymo 9-10 klasių, 11-12 klasių ir 5-8 klasių mokiniai sudarė didžiąsą dalį (apie 36 proc) gavusių karjeros paslaugų už mokyklos ribų. Mažiausią dalį – apie 9 proc. sudarė asmenys, turintys pagrindinį išsilavinimą ir siekiantys įgyti tik kvalifikaciją

Karjeros paslaugų už mokyklos ribų gavėjai (pagal savivaldybes) Palyginus savivaldybes, didžiausia dalis mokinių, praėjusiais mokslo metais tobulinusių karjeros kompetencijas už mokyklos ribų (virš 60 proc.), buvo keturiose savivaldybėse (**Plungės r. deklaravo 112 proc. dalyvavusių**), mažiausiai, iki 10 proc. mokinių, taip pat gavo 4 savivaldybėse. (14 lentelė).

Apibendrinus duomenis, susijusius su karjeros paslaugų teikimu mokykloje, galime teigti, kad šalies mokiniams labiau prieinamos yra karjeros paslaugos grupėje negu individualios karjeros konsultacijos, tačiau abiejų rūšių paslaugų teikimas, keliais paskutiniaisiais mokslo metais augęs, galimai dėl karantino situacijos krito. Taip pat išlieka dideli skirtumai, lyginant atskirų savivaldybių rodiklius.

3.5. Mokinių karjeros kompetencijos – profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) rezultatas

Mokinių karjeros kompetencijos, jų įgijimas arba patobulinimas yra vienas iš pagrindinių mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) siekiamų rezultatų. Siekiant įvertinti mokinių karjeros kompetencijų lygį ar jo pokytį, reikalingas mokinių karjeros kompetencijų į(si)vertinimo tyrimas. Šiai dienai mokinių sąmoningumo ir motyvacijos kelti ir ieškoti atsakymų į savo karjeros planavimo klausimus lygį bei mokyklos galimybes teikti mokiniams pagalbą rengiant karjeros

planus galime vertinti analizuodami mokinių, rengusių karjeros planus, skaičių. Karjeros planų rengimo tendencijos išlieka panašios kelerius metus. Praėjusiais mokslo metais savo karjeros planus rengė 27 proc. mokinių (apie 29 proc. bendrojo ugdymo mokyklų ir beveik 14 proc. profesinio mokymo įstaigų mokinių); 2018-2019 m.m. jų buvo 30 proc. (apie 31 proc. bendrojo ugdymo mokyklų ir beveik 14 proc. profesinio mokymo įstaigų mokinių); 2017-2018 m.m. 24 proc. (atitinkamai 26 ir 13 proc.) (15 lentelė).

15 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal institucijos grupę)

Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2019-2020	Bendrojo ugdymo mokykla	199.176	57.654	28,95%
2019-2020	Profesinio mokymo įstaiga	27.168	3.770	13,88%
Suvestinė		225.791	61.424	27,20%

Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal institucijos grupę), kaita 2012/2013 – 2019/2020m.m.

Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2012-2013	Bendrojo ugdymo mokykla	254.795	91.372	35,86%
2013-2014		242.932	84.572	34,81%
2014-2015		231.200	65.388	28,28%
2015-2016		221.041	62.564	28,30%
2016-2017		212.395	46.086	21,70%
2017-2018		204.728	52.565	25,68%
2018-2019		199.685	63.696	31,90%
2019-2020		199.176	57.654	28,95%
2012-2013		Profesinio mokymo įstaiga	40.046	11.958
2013-2014	39.620		6.702	16,92%
2014-2015	38.536		4.659	12,09%
2015-2016	37.483		6.313	16,84%
2016-2017	36.818		6.144	16,69%
2017-2018	33.121		4.239	12,80%
2018-2019	30.186		4.072	13,49%
2019-2020	27.168		3.770	13,88%

Lyginant karjeros planų rengimo duomenis pagal mokinių ugdymo koncentrus ir mokymo grupes, praėjusiais metais, kaip ir ankstesniais metais, didžiausia dalis karjeros planus rengė 9-10 kl. ir 11-12 kl. mokinių (virš 30 proc.). Mažiausiai karjeros planus rengė besimokantieji pagal

profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją (iki 6 proc.) (16 lentelė).

16 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal mokinių ugdymo koncentrus ir mokymo grupes), 2019-2020 m.

Mokslo metai	Mokinių koncentras	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją	5,68%
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo	8,24%
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą	13,69%
2019-2020	Profesinio mokymo programa, skirta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą	19,09%
2019-2020	Pagrindinio ugdymo programos pirmoji dalis (5-8 klasių mokiniai)	24,71%
2019-2020	Vidurinio ugdymo programa (11–12 klasių mokiniai)	31,01%
2019-2020	Pagrindinio ugdymo programos antroji dalis (9–10 klasių mokiniai)	32,54%
Suvestinė		26,77%

Lyginant pagal savivaldybes, praėjusiais mokslo metais karjeros planus daugiausia rengė Kelmės r. ir Širvintų r. mokinių (virš 60 proc.) ir mažiausia dalis – Druskininkų m, Pagėgių sav. mokinių (nesiekia 3 proc.). (17 lentelė).

17 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal savivaldybes)

Mokslo metai	Savivaldybė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2019-2020	Akmenės r. sav.	1.759	147	8,36%
2019-2020	Alytaus m. sav.	5.569	1.105	19,84%
2019-2020	Alytaus r. sav.	1.142	424	37,13%
2019-2020	Anykščių r. sav.	1.368	343	25,07%
2019-2020	Birštono sav.	346	Nepateikta	
2019-2020	Biržų r. sav.	2.096	453	21,61%
2019-2020	Druskininkų sav.	1.294	29	2,24%
2019-2020	Elektrėnų sav.	2.173	222	10,22%
2019-2020	Ignalinos r. sav.	813	95	11,69%
2019-2020	Jonavos r. sav.	3.622	793	21,89%
2019-2020	Joniškio r. sav.	1.658	52	3,14%
2019-2020	Jurbarko r. sav.	2.021	438	21,67%
2019-2020	Kaišiadorių r. sav.	2.636	536	20,33%
2019-2020	Kalvarijos sav.	763	68	8,91%
2019-2020	Kauno m. sav.	28.545	8.698	30,47%
2019-2020	Kauno r. sav.	5.758	1.455	25,27%

2019-2020	Kazlų Rūdos sav.	744	68	9,14%
2019-2020	Kėdainių r. sav.	3.900	1.166	29,90%
2019-2020	Kelmės r. sav.	2.135	1.404	65,76%
2019-2020	Klaipėdos m. sav.	14.597	1.765	12,09%
2019-2020	Klaipėdos r. sav.	2.883	435	15,09%
2019-2020	Kretingos r. sav.	3.142	1.803	57,38%
2019-2020	Kupiškio r. sav.	1.485	516	34,75%
2019-2020	Lazdijų r. sav.	1.539	274	17,80%
2019-2020	Marijampolės sav.	5.080	575	11,32%
2019-2020	Mažeikių r. sav.	4.490	2.267	50,49%
2019-2020	Molėtų r. sav.	1.247	154	12,35%
2019-2020	Neringos sav.	86	Nepateikta	
2019-2020	Pagėgių sav.	526	7	1,33%
2019-2020	Pakruojo r. sav.	1.232	301	24,43%
2019-2020	Palangos m. sav.	802	83	10,35%
2019-2020	Panevėžio m. sav.	8.245	2.432	29,50%
2019-2020	Panevėžio r. sav.	1.820	1.069	58,74%
2019-2020	Pasvalio r. sav.	1.655	913	55,17%
2019-2020	Plungės r. sav.	2.912	2.019	69,33%
2019-2020	Prienų r. sav.	1.643	739	44,98%
2019-2020	Radviliškio r. sav.	2.819	381	13,52%
2019-2020	Raseinių r. sav.	2.498	1.268	50,76%
2019-2020	Rietavo sav.	536	Nepateikta	
2019-2020	Rokiškio r. sav.	2.299	229	9,96%
2019-2020	Skuodo r. sav.	1.206	336	27,86%
2019-2020	Šakių r. sav.	2.160	609	28,19%
2019-2020	Šalčininkų r. sav.	2.480	905	36,49%
2019-2020	Šiaulių m. sav.	9.804	7.036	71,77%
2019-2020	Šiaulių r. sav.	2.289	764	33,38%
2019-2020	Šilalės r. sav.	1.897	440	23,19%
2019-2020	Šilutės r. sav.	3.241	510	15,74%
2019-2020	Širvintų r. sav.	1.039	655	63,04%
2019-2020	Švenčionių r. sav.	1.835	434	23,65%
2019-2020	Tauragės r. sav.	3.139	1.468	46,77%
2019-2020	Telšių r. sav.	3.319	779	23,47%
2019-2020	Trakų r. sav.	2.340	1.196	51,11%
2019-2020	Ukmergės r. sav.	2.712	577	21,28%
2019-2020	Utenos r. sav.	2.740	916	33,43%
2019-2020	Varėnos r. sav.	1.383	339	24,51%
2019-2020	Vilkaviškio r. sav.	2.887	674	23,35%
2019-2020	Vilniaus m. sav.	43.699	6.685	15,30%
2019-2020	Vilniaus r. sav.	6.038	1.965	32,54%
2019-2020	Visagino sav.	1.574	351	22,30%

2019-2020	Zarasų r. sav.	1.183	59	4,99%
Suvestinė		225.791	61.424	27,20%

Apibendrinus duomenis, praėjusiais metais kas ketvirtas šalies mokinys rengė savo karjeros planą. Per paskutinius trejus metus didesnę dalis rengusių planą buvo bendrojo ugdymo mokyklose (apie 30 proc.) ir perpus mažiau profesinio ugdymo įstaigose (apie 13 proc.).

3.6. Mokinių perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą

Profesinis orientavimas (ugdymas karjerai) prisideda prie mokymosi motyvacijos stiprinimo, sprendimų priėmimo gebėjimų ugdymo, nuostatų, susijusių su mokymusi visą gyvenimą, formavimo. Mokinių ugdymas karjerai gali daryti teigiamą įtaką ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygio pokyčiams, palengvinti perėjimą iš vieno mokymosi lygmens į kitą. Šiai dienai galime stebėti 10 ir 12 klasės mokinių ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos mastą.

Palyginus duomenis apie 10 klasės mokinių perėjimą į 11 klasę arba profesinio mokymo įstaigą pagal institucijų grupę, galime pastebėti, kad bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis pastaruosius metus siekė apie 1,71 proc. Profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis siekia 7 proc. (18 lentelė).

18 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 10 klasės (pagal institucijų grupę)

Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis
2011-2012	Bendrojo ugdymo mokykla	3,31%
2011-2012	Profesinio mokymo įstaiga	7,25%
2012-2013	Bendrojo ugdymo mokykla	2,08%
2012-2013	Profesinio mokymo įstaiga	7,19%
2013-2014	Bendrojo ugdymo mokykla	1,94%
2013-2014	Profesinio mokymo įstaiga	7,89%
2014-2015	Bendrojo ugdymo mokykla	2,07%
2014-2015	Profesinio mokymo įstaiga	5,92%
2015-2016	Bendrojo ugdymo mokykla	2,12%

2015-2016	Profesinio mokymo įstaiga	4,77%
2016-2017	Bendrojo ugdymo mokykla	2,54%
2016-2017	Profesinio mokymo įstaiga	6,90%
2017-2018	Bendrojo ugdymo mokykla	2,35%
2017-2018	Profesinio mokymo įstaiga	5,12%
2018-2019	Bendrojo ugdymo mokykla	1,63%
2018-2019	Profesinio mokymo įstaiga	7,83%
2019-2020	Bendrojo ugdymo mokykla	1,71%
2019-2020	Profesinio mokymo įstaiga	7,00%
Suvestinė		2,31%

Palyginus duomenis pagal savivaldybes, matome, kad praėjusiais mokslo metais didžiausias procentas mokinių (virš 5 proc.), gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo, buvo Kalvarijos sav., Kazlų Rūdos sav., Molėtų r. sav., Rietavo sav. Neringos savivaldybėje, Druskininkų, Ignalinos r. sav. visi 10 klasės mokiniai toliau tęsė mokslą. Trečdalis savivaldybių pagal netęsiančių mokslo skaičių viršijo šalies vidurkį, kuris 2019-2020 mokslo metais yra **1,98 proc.** (2018-2019 m.m. 1,87 proc., 2017-2018m. 2,42 proc., 2016-2017 m. - 2,64 proc., 2015-2016 m.m. - 2,17 proc.) (19 lentelė).

19 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 10 klasės (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Mokslo metai	10 klasės mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, skaičius	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo, skaičius	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis
Akmenės r. sav.	2019-2020	203	6	2,96%
Alytaus m. sav.	2019-2020	623	2	0,32%
Alytaus r. sav.	2019-2020	131	5	3,82%
Anykščių r. sav.	2019-2020	169	5	2,96%
Birštono sav.	2019-2020	42	1	2,38%
Biržų r. sav.	2019-2020	237	7	2,95%
Druskininkų sav.	2019-2020	128	0	0,00%
Elektrėnų sav.	2019-2020	202	3	1,49%
Ignalinos r. sav.	2019-2020	99	0	0,00%
Jonavos r. sav.	2019-2020	422	6	1,42%
Joniškio r. sav.	2019-2020	214	2	0,93%
Jurbarko r. sav.	2019-2020	236	9	3,81%
Kaišiadorių r. sav.	2019-2020	305	11	3,61%
Kalvarijos sav.	2019-2020	100	6	6,00%
Kauno m. sav.	2019-2020	2.624	55	2,10%
Kauno r. sav.	2019-2020	677	12	1,77%
Kazlų Rūdos sav.	2019-2020	132	7	5,30%
Kėdainių r. sav.	2019-2020	427	7	1,64%

Kelmės r. sav.	2019-2020	283	11	3,89%
Klaipėdos m. sav.	2019-2020	1.343	8	0,60%
Klaipėdos r. sav.	2019-2020	348	11	3,16%
Kretingos r. sav.	2019-2020	386	12	3,11%
Kupiškio r. sav.	2019-2020	156	3	1,92%
Lazdijų r. sav.	2019-2020	183	2	1,09%
Marijampolės sav.	2019-2020	593	7	1,18%
Mažeikių r. sav.	2019-2020	501	14	2,79%
Molėtų r. sav.	2019-2020	143	9	6,29%
Neringos sav.	2019-2020	4	0	0,00%
Pagėgių sav.	2019-2020	65	1	1,54%
Pakruojo r. sav.	2019-2020	175	5	2,86%
Palangos m. sav.	2019-2020	121	2	1,65%
Panevėžio m. sav.	2019-2020	890	20	2,25%
Panevėžio r. sav.	2019-2020	225	5	2,22%
Pasvalio r. sav.	2019-2020	238	4	1,68%
Plungės r. sav.	2019-2020	361	9	2,49%
Prienų r. sav.	2019-2020	204	8	3,92%
Radviliškio r. sav.	2019-2020	321	10	3,12%
Raseinių r. sav.	2019-2020	302	4	1,32%
Rietavo sav.	2019-2020	76	4	5,26%
Rokiškio r. sav.	2019-2020	265	12	4,53%
Šakių r. sav.	2019-2020	298	1	0,34%
Šalčininkų r. sav.	2019-2020	292	1	0,34%
Šiaulių m. sav.	2019-2020	1.039	12	1,15%
Šiaulių r. sav.	2019-2020	251	7	2,79%
Šilalės r. sav.	2019-2020	277	4	1,44%
Šilutės r. sav.	2019-2020	377	14	3,71%
Širvintų r. sav.	2019-2020	126	2	1,59%
Skuodo r. sav.	2019-2020	160	2	1,25%
Švenčionių r. sav.	2019-2020	202	3	1,49%
Tauragės r. sav.	2019-2020	376	2	0,53%
Telšių r. sav.	2019-2020	396	18	4,55%
Trakų r. sav.	2019-2020	300	3	1,00%
Ukmergės r. sav.	2019-2020	255	8	3,14%
Utenos r. sav.	2019-2020	320	4	1,25%
Varėnos r. sav.	2019-2020	178	2	1,12%
Vilkaviškio r. sav.	2019-2020	345	8	2,32%
Vilniaus m. sav.	2019-2020	4.571	80	1,75%
Vilniaus r. sav.	2019-2020	709	12	1,69%
Visagino sav.	2019-2020	172	3	1,74%
Žarasų r. sav.	2019-2020	133	3	2,26%
Suvestinė		24.931	494	1,98%

Išanalizavus duomenis apie 12 klasės mokinių perėjimą į profesinio mokymo įstaigą, kolegiją ar universitetą, galime pastebėti, kad 12 klasės mokinių, pasitraukiančių iš švietimo sistemos, dalis yra apie 15 kartų didesnė už iš švietimo sistemos pasitraukiančių 10 klasės mokinių dalį. Per paskutinius metus tokių abiturientų sumažėjo 2,5 proc., ir sudro 31,50 proc. (34 proc. buvo 2018-2019 m.m.; 26 proc. 2013-2014 m. m. , 27 proc. 2014-2015 m. m., 29 proc. 2015-2016 m.m. , 32 proc. 2016-2017 m.m. , 35 proc. 2017-2018 m.m.) Tikėtina, šį pokytį lėmė padidėjęs studijų užsienyje populiarumas (UKSIS sistema neskaičiuoja tęsiančių mokslo kitose šalyse, todėl tokie mokiniai patenka į netęsiančių mokslo mokinių skaičių) arba didėjanti jaunimo, sulaukusio pilnametystės, emigracija. O paskutinių mokslo metų statistikos tendencijas galėjo pakoreguoti ir karantinas, manytina, esant ribotam mobilumui, dalis abiturientų apsisprendė rinktis šalies mokymo įstaigas vietoj užsienio (20 lentelė).

20 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 12 klasės (pagal mokslo metus)

Mokslo metai	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo profesinio mokymo įstaigoje, kolegijoje ar universitete, dalis
2011-2012	26,33%
2012-2013	25,38%
2013-2014	23,84%
2014-2015	26,52%
2015-2016	29,11%
2016-2017	32,05%
2017-2018	34,91%
2018-2019	33,96%
2019-2020	31,50%
Suvestinė	28,85%

Palyginus duomenis pagal savivaldybes, galime matyti, kad didžiausia dalis mokinių, gavusių brandos atestatą ir netęsiančių mokslo Lietuvos profesinio mokymo įstaigose, kolegijose ar universitetuose praėjusiais metais buvo Akmenės r., savivaldybėje (viršijo 60 proc.); mažiausia – Plungės r, Pakruojo r, Kupiškio r. savivaldybėse (apie 20 proc.). (21 lentelė)

21 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 12 klasės (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Mokslo metai	12 klasės mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, skaičius	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo, skaičius	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo profesinio mokymo įstaigoje, kolegijoje ar universitete, dalis
Akmenės r. sav.	2019-2020	203	128	63,05%
Alytaus m. sav.	2019-2020	492	152	30,89%
Alytaus r. sav.	2019-2020	117	31	26,50%

Anykščių r. sav.	2019-2020	130	39	30,00%
Birštono sav.	2019-2020	45	12	26,67%
Biržų r. sav.	2019-2020	144	39	27,08%
Druskininkų sav.	2019-2020	135	50	37,04%
Elektrėnų sav.	2019-2020	150	46	30,67%
Ignalinos r. sav.	2019-2020	105	30	28,57%
Jonavos r. sav.	2019-2020	320	133	41,56%
Joniškio r. sav.	2019-2020	107	36	33,64%
Jurbarko r. sav.	2019-2020	174	61	35,06%
Kaišiadorių r. sav.	2019-2020	203	62	30,54%
Kalvarijos sav.	2019-2020	51	16	31,37%
Kauno m. sav.	2019-2020	2.339	688	29,41%
Kauno r. sav.	2019-2020	453	119	26,27%
Kazlų Rūdos sav.	2019-2020	67	27	40,30%
Kėdainių r. sav.	2019-2020	362	96	26,52%
Kelmės r. sav.	2019-2020	178	56	31,46%
Klaipėdos m. sav.	2019-2020	1.085	353	32,53%
Klaipėdos r. sav.	2019-2020	185	53	28,65%
Kretingos r. sav.	2019-2020	310	94	30,32%
Kupiškio r. sav.	2019-2020	117	25	21,37%
Lazdijų r. sav.	2019-2020	145	49	33,79%
Marijampolės sav.	2019-2020	500	195	39,00%
Mažeikių r. sav.	2019-2020	327	80	24,46%
Molėtų r. sav.	2019-2020	131	40	30,53%
Neringos sav.	2019-2020	9	4	44,44%
Pagėgių sav.	2019-2020	54	22	40,74%
Pakruojo r. sav.	2019-2020	124	26	20,97%
Palangos m. sav.	2019-2020	94	28	29,79%
Panevėžio m. sav.	2019-2020	821	262	31,91%
Panevėžio r. sav.	2019-2020	149	43	28,86%
Pasvalio r. sav.	2019-2020	180	53	29,44%
Plungės r. sav.	2019-2020	239	48	20,08%
Prienų r. sav.	2019-2020	156	37	23,72%
Radviliškio r. sav.	2019-2020	251	89	35,46%
Raseinių r. sav.	2019-2020	230	77	33,48%
Rietavo sav.	2019-2020	44	16	36,36%
Rokiškio r. sav.	2019-2020	250	65	26,00%
Šakių r. sav.	2019-2020	219	73	33,33%
Šalčininkų r. sav.	2019-2020	249	86	34,54%
Šiaulių m. sav.	2019-2020	965	325	33,68%
Šiaulių r. sav.	2019-2020	150	33	22,00%
Šilalės r. sav.	2019-2020	256	100	39,06%
Šilutės r. sav.	2019-2020	272	98	36,03%
Širvintų r. sav.	2019-2020	131	58	44,27%
Skuodo r. sav.	2019-2020	107	26	24,30%

Švenčionių r. sav.	2019-2020	204	58	28,43%
Tauragės r. sav.	2019-2020	295	124	42,03%
Telšių r. sav.	2019-2020	293	104	35,49%
Trakų r. sav.	2019-2020	228	103	45,18%
Ukmergės r. sav.	2019-2020	212	57	26,89%
Utenos r. sav.	2019-2020	286	72	25,17%
Varėnos r. sav.	2019-2020	127	30	23,62%
Vilkaviškio r. sav.	2019-2020	308	127	41,23%
Vilniaus m. sav.	2019-2020	3.971	1.180	29,72%
Vilniaus r. sav.	2019-2020	568	171	30,11%
Visagino sav.	2019-2020	80	24	30,00%
Zarasų r. sav.	2019-2020	86	29	33,72%
Suvestinė		20.183	6.358	31,50%

4. Išvados ir rekomendacijos

Remiantis mokinių ugdymo karjerai stebėsenos rezultatais, šiame skyriuje pateikiame išvadas ir rekomendacijas, kaip būtų galima pagerinti šalies mokinių ugdymo karjerai būklę ir patobulinti stebėsenos kokybę. **Kviečiame visus suinteresuotuosius prisidėti prie probleminių klausimų sprendimo ir rekomendacijų įgyvendinimo.**

4.1. Išvados ir rekomendacijos stebėsenos modelio tobulinimui

1. Kaip ir ankstesniais metais, išlieka karjeros specialistų mokyklose trūkumas ir UKSIS duomenų teikėjų (pildytojų/tvirtintojų) nuolatinė kaita.

Kiekvienais metais parengiama ir UKSIS duomenų teikėjams išsiunčiama atmintinė su atnaujinta informacija apie duomenų teikimą, naujų teikėjų registravimą, duomenų pildytojų ir tvirtintojų prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką ir pan. Mokyklos iš anksto informuojamos apie renkamus ir teikiamus duomenis, mokyklų administracijos prašoma užtikrinti reikiamą UKSIS informacinei sistemai duomenų perimamumą, keičiantis specialistams. Taip pat buvo prašoma atsakingų už ugdymą karjerai savivaldybėse asmenų bendradarbiauti informuojant mokyklas. Atsižvelgiant į trukdžius dėl karantino, buvo skirtas ilgesnis duomenų teikimo laikotarpis (nuo 2020 spalio mėn. vidurio iki 2021 kovo mėn. vidurio). Duomenų teikėjai išskylančiais klausimais nuotoliniu būdu buvo konsultuojami Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro (toliau – LMNŠC) specialistų. Duomenis laiku pateikė 570 mokyklų. Pagrindines priežastis, dėl kurių už 2019-2020 mokslo metus mokyklos visai nepateikė ar nepateikė nustatyto laiku duomenų, galima įvardinti tokias:

- a) Išlieka didelė karjeros specialistų – duomenų teikėjų mokyklose kaita. Tebesitęsianti bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokyklų reforma, kurios metu dalis mokyklų, buvusių UKSIS duomenų teikėjų, tapo kitų mokyklų skyriais, arba buvo sujungtos profesinės mokyklos. Dėl to nebeliko dalies duomenų teikėjų (pildytojų ir tvirtintojų). Atsižvelgiant į bendrojo ugdymo mokyklų reorganizavimą, o taip pat pagal valstybinio profesinio mokymo įstaigų, kuriose Švietimo ir mokslo ministerija įgyvendina savininko (dalininko) teises ir pareigas, veiklos efektyvumo didinimo planus, su duomenų teikėjų kaitos problema susidursime ir būsimais laikotarpiais;

- b) naujai paskirti specialistai neturi mokykloje prieigos prie praėjusių mokslo metų ugdymo karjerai duomenų, nebūna informuoti apie prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką, kitaip tariant – mokyklai paskyrus naują teikėją, jis retai kada būna „įvedamas“ į duomenų teikimo veiklas;
- c) duomenų teikėjų nerūpestingumas pamirštant prisijungimus arba kad reikia patvirtinti duomenų įvedėjo pateiktą ataskaitą;
- d) dalis mokyklų atsisako teikti UKSIS duomenis motyvuodamos tuo, kad nevykdo ugdymo karjerai veiklų, todėl, kad negaunamas finansavimas ugdymo karjerai specialistui išlaikyti, o išėjus iš darbo buvusiems duomenų teikėjams, jų niekas nepakeičia; arba demonstruoja mąstymą, kad projektinis finansavimas buvo savitikslis, ir nereikalaujantis tęstinumo, t.y. kad jau pasibaigęs projektas („Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“) ir duomenų teikti nebereikia;
- e) pradėjus taikyti Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, atsirado duomenų teikėjų, atsisakiusių teikti UKSIS duomenis tuo pagrindu, kad registruojantis privalu pateikti asmens kodą;
- f) skirtingas atsakingų už ugdymą karjerai asmenų aktyvumas įvairiose savivaldybėse bendradarbiaujant ir informuojant mokyklas. Yra savivaldybių, kurių atsakingi darbuotojai aktyviai bendradarbiauja, tačiau kai kuriose savivaldybėse joks aktyvumas nestebimas, mokyklos net nežino, kas yra profesinio orientavimo koordinatorius jų savivaldybėje;
- g) UKSIS sistemos ir jos priežiūros techniniai trūkumai, dėl kurių UKSIS duomenų negali pateikti susijungimo būdu susikūrusios mokymo įstaigos, iš kurių prieš susijungiant vienas buvo UKSIS sistemos vartotojas, o kitas – ne vartotojas.

Siūlymas. Kaip ir anksčiau, iš anksto informuoti mokyklas apie renkamų ir teikiamų duomenų sąrašą, duomenų teikimo laikotarpį, priminti apie naujų UKSIS duomenų pildytojų ir tvirtintojų prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką, nustatyti laikotarpį, kuriuo duomenų teikėjai turėtų kreiptis dėl naujų ar keičiamų prisijungimo duomenų. Aktyviau įtraukti atsakingus už ugdymo karjerai veiklas asmenis savivaldybėse į aptarnaujamos srities mokymo įstaigų informavimą, parengti ir atlikti šių specialistų apklausą.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Nacionalinė švietimo agentūra, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. Iki 2022 m. sausio mėn.

2. Nėra pakankamai užtikrinama pačios Ugdymo karjerai stebėsenos informacinės sistemos (UKSIS) priežiūra, nėra atsakingų už techninių programos klausimų sprendimą. Todėl dalis mokyklų negali pateikti duomenų, nes teikėjai susiduria su problemomis: negali prisijungti prie UKSIS formos, negali prisijungti prie sistemos ir pan., t.y. tais klausimais, kurie išeina už LMNŠC specialistų kompetencijos ir atsakomybės ribų. Labiausiai su tokio tipo techninėmis kliūtimis susiduria naujai susijungimo būdu susikūrusios mokymo įstaigos, iš kurių prieš susijungiant vienas buvo UKSIS sistemos vartotojas, o kitas – ne vartotojas.

Siūlymas. Siekiant, kad ugdymo karjerai stebėsenos rodiklių duomenų surinkimas vyktų sklandžiai, apimtų visus duomenų teikėjus, savalaikį duomenų teikėjų informavimą, konsultavimą rodiklių ir teikimo klausimais vykdo LMNŠC specialistai. Tačiau tam, kad UKSIS sistema veiktų sklandžiai, svarbu užtikrinti techninį, programinį jos veikimą. Todėl reikalinga išspręsti ugdymo karjerai stebėsenos sistemos priežiūros klausimą.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Nacionalinė švietimo agentūra.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2021 m. lapkritis.

3. Remiantis bet kurios kitos srities stebėsenos organizavimo ir vykdymo metodologija ir Projekto metu sukurtu Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio aprašu, stebėsenos procese tikslinga gauti ne tik objektyvius kiekybinius, bet ir subjektyvius kokybinius duomenis iš paslaugų gavėjų ir teikėjų. Todėl būtų tikslinga periodiškai organizuoti karjeros paslaugų teikėjų ir gavėjų apklausas (tyrimus), išgryninti kokybinius ugdymo karjerai rodiklius. Atliekami kokybiniai tyrimai padėtų stebėti karjeros specialistų pasirengimo teikti karjeros paslaugas lygį, mokinių karjeros kompetencijų lygį, karjeros paslaugų gavėjų (mokinių) pasitenkinimo paslaugomis lygį, ugdymo karjerai priemonių ir karjeros paslaugų kokybę.

Siūlymas. Esant švietimo bendruomenės poreikiui, atlikti kokybinius mokinių ugdymo karjerai stebėsenos tyrimus.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2021 - 2022 m.

4.2. Išvados ir rekomendacijos ugdymo karjerai kokybės tobulinimui

1. Statistiniai duomenys rodo, kad 2019-2020 mokslo metais 542 UKSIS duomenis pateikusių mokyklose mokėsi 198 623 5-12 klasių mokiniai (2018-2019 m.m. 646 bendrojo ugdymo mokyklose, pateikusiose UKSIS duomenis, mokėsi 199 685 5-12 klasių mokiniai). 26 profesinio mokymo įstaigose praėjusiais mokslo metais mokėsi 27 168 mokiniai (32-jose profesinio mokymo įstaigose, deklaravusiose UKSIS duomenis už 2018-2019 m.m., mokėsi 30 186 mokiniams). Niekur nedirbančių ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis Lietuvoje per pastaruosius dvejus metus nežymiai mažėjo iki praėjusių mokslo metų, kai 2019 metų 8,6 proc. šoktelėjo iki 10,8 proc.). Darytina prielaida, kad prie nedirbančio ir nesimokančio jaunimo procento didėjimo prisidėjo ir pandemija bei karantino reikalavimai, nes didelė jaunimo dalis uždarbiaudavo uždarytuose (viešbučių, restoranų) sektoriuose.

Žvelgiant į mokinių profesinio orientavimo finansavimo kaitą per aštuonerius mokslo metus nuo 2012-2013 m.m., po penkerius metus vykusio nuoseklaus lėšų mažėjimo, 2018-2019 m.m. stebėtas nedidelis pakilimas iki 1,73eur/mokiniui, 2019-2020 mokslo metais vėl smuko iki 1,32 eur/ mokiniui.

UKSIS sistemos pagalba yra sudėtinga tiksliai apskaičiuoti panaudotas profesinio orientavimo lėšas. Vis dar išlieka ta pati problema – „klasės krepšelyje“ sujungtos lėšos mokinių pažintinei veiklai ir mokinių profesiniam orientavimui. 2018 m. liepos 11 d. LR Vyriausybės nutarime nr. 679 „Dėl Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo“, įsigaliojusiam 2019 01 01, profesinio orientavimo lėšos kaip ir anksčiau, neatskiriamos nuo mokinių pažintinei veiklai skiriamų lėšų.

Siūlymas. Svarstyti į vieną finansavimo eilutę sujungtų lėšų mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui išskyrimą į dvi dalis.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2021-2022 m.

2. Karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių dalis su metais vis didėja ir dabar sudaro vidutiniškai 3130 mokinių karjeros specialisto etatui, arba trigubai viršija rekomenduojamą 600-1200 mokinių skaičių. 2018-2019 m.m. šis skaičius sudarė 2556 mokinių, arba viršijo skaičių virš dviejų kartų.

570–yje UKSIS pateikusių mokymo įstaigų 2019-2020 m.m. buvo 72,15 karjeros specialisto etatų skaičius (arba vidutiniškai 0,126 etato mokyklai). Nepalankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis buvo profesinėse mokyklose (1 etatas 60 915 mokinių), taip pat ir gimnazijose, kuriose vyksta esminis apsisprendimas dėl būsimų studijų, karjeros specialistų etatų skaičius rekomenduojamus viršija daugiau nei 3 kartus (1 etatas 3000 mokinių). 60 proc. savivaldybių karjeros specialistų etatų arba iš viso nebuvo, arba nesiekė 0,5 etato sudėjus visose tos savivaldybės mokyklose. Maždaug 3/4 dirbančių specialistų ugdymo karjerai veiklos yra neetatinės. Viena iš dažniausių priežasčių, kodėl mokyklos atsisako teikti UKSIS rodiklių duomenis nurodoma ta, kad mokykloje nėra finansavimo karjeros specialisto veikloms.

Siūlymas. Įgyvendinant Švietimo įstatymo nuostatas, susijusiais su karjeros specialisto kvalifikacija ir kompetencijomis, aiškiau reglamentuoti šių specialistų apmokėjimo klausimus.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2021-2022 m.

3. Praėjusiais mokslo metais karjeros paslaugas mokyklose organizavo ir teikė 561 karjeros specialistas, iš jų 13 proc. turėjo aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu. 186 mokyklos (arba 33 proc.) iš pateikusių UKSIS ataskaitas ir 12 iš neteikusiųjų nurodė, kad iš viso neturi karjeros specialisto. Trečdalis savivaldybių mokyklose nėra karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu. 28 proc. karjeros specialistų buvo “naujokai” profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje.

Šalies rodiklio “Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius” reikšmė išlieka 4 kartus mažesnė už Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rekomenduojamą optimalų kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičių mokytojams – 40 ak.val./m. Be to, yra didelis skirtumas tarp savivaldybių, kiek laiko kvalifikacijos kėlimui gali skirti jų karjeros specialistai (nuo 42 val. iki 0 val.).

Siūlymas. Sukurti ugdymo karjerai specialistų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo sistemą, diferencijuojant pagal specialistų poreikius. Tęsti karjeros specialistų kvalifikacijos tobulinimo prieinamumo didinimą, dalį kvalifikacijos tobulinimo programų perkelti į virtualią aplinką.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, pedagogų švietimo centrai, aukštosios mokyklos, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2021-2022 m.

4. Praėjusiais mokslo metais stebimas mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų bendrojo ugdymo mokykloje sumažėjimas, lyginant su ankstesniais mokslo metais, tam galėjo turėti įtakos ir paslaugų prieinamumo ribojimai karantino metu. Apibendrinus duomenis, susijusius su karjeros paslaugų teikimu mokykloje, galime teigti, kad aštuntus metus iš eilės šalies mokiniams labiau prieinamos yra karjeros paslaugos grupėje negu individualios karjeros konsultacijos. Lyginant su ankstesniais metais, mažiau mokinių gavo paslaugų už mokyklos ribų; daugiausia tokių paslaugų gauna bendrojo ugdymo mokyklų 9-10 ir 11-12 klasių mokiniai. Esant per mažam karjeros specialistų etatų skaičiui, tenkančiam pagal mokinių skaičių, tikslinga ieškoti būdų ir priemonių reikalingoms mokiniams karjeros konsultacijoms užtikrinti.

Siūlymas. Didinti karjeros paslaugų mokiniams prieinamumą, perkelti dalį paslaugų į virtualią aplinką.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos centras ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2021- 2022 m.

Naudota literatūra ir šaltiniai

1. Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelis [interaktyvus]. (2011). Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija [žiūrėta 2021 m. kovo 21d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose.html>.
2. Brazienė R., Mikutavičienė I. Lietuvos jaunimo perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką: švietimo, darbo ir užimtumo politikos aspektas. Viešoji politika ir administravimas. 2013, T.12, Nr.1.
3. Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications [interaktyvus]. Association for Teacher Education in Europe [žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą:<http://www.atee.education.org/uploads/EUpolicies/common_eur_principles_en.pdf>.
4. Čiuladienė G. Duomenys ir naudojimas: poreikis, kokybė, efektyvumas [interaktyvus]. (2013). Vilnius: Ugdymo plėtotės centras [žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/Ciuladiene_Grazina.pdf>.
5. Young people neither in employment nor in education and training by sex and age (NEET rates) [interaktyvus]. Eurostat [žiūrėta 2020 m. balandžio 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/EDAT_LFSE_20>.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 „Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 82-4284).
7. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. V-757 “Dėl Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašo tvirtinimo” (TAR, 2019-06-27, Nr. 10286).
8. Lietuvos švietimas skaičiais 2020. Švietimas šalyje ir regionuose [interaktyvus]. (2020). Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra [žiūrėta 2021 m. gegužės 07 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/08/Svietimas-salyje-2020.pdf>

9. Rekomendacijos savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rengimui [interaktyvus]. (2013). Vilnius: Higienos institutas [žiūrėta 2020 m. gegužės 04 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Rekomendacijos%20savivaldybiu%20visuomenes%20sveikatos%20st_Pastabos_2013.pdf>.
10. Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio analizė ir įgyvendinimo rekomendacijos [interaktyvus]. (2012). Vilnius: Alna Software, Ernst&Young [žiūrėta 2018 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklse/stebesenos_modelis.html>.
11. Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio aprašas [interaktyvus]. (2012). Vilnius: Alna Software, Ernst&Young [žiūrėta 2018 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklse/stebesenos_modelis.html>.
12. Visą gyvenimą trunkančio orientavimo veiklos kryptys: pažangos apžvalga. 2008–2010 m. Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklo darbo ataskaita [interaktyvus]. (2011) [žiūrėta 2021 m. gegužės 07 d.]. Prieiga per internetą:
http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/lithuanian/LT_ELGPN_2008_10_Short_Report.pdf
13. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro direktoriaus 2015m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. R1-438 patvirtinti “Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių aprašai”.
14. LR Vyriausybės nutarimas 2018 m. liepos 11 d. Nr. 679 „Dėl Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. [žiūrėta 2021 m. gegužės 07 d.]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/acd82c9188fa11e8aa33fe8f0fea665f>
15. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2016/679, 2016 m. balandžio 27 d. dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2016:119:FULL&from=EN>

